Jaargang 115. Woensdag, 20 Februarij 1856. No. 22.

GRONINGER COURANT.

ALGEMEEN DAGBLAD

voor de Stad en Provincie Groningen.

Bij deze Courant wordt verzonden: *Bijblad* no. 3, inhoudende: *Beraadslagingen over het voorstel tot het houden eener enquête omtrent het misbruik van sterken drank.*

Herbesteding van Straatkeijen.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Gemeente *Groningen* zijn voornemens, door hunnen GECOMMITTEERDE, bij *enkele inschrijving* aan te besteden:

De LEVERING van ongeveer **100,000** vierkant egaal behakte **STRAATKEIJEN,** uit de steengroeven van **Quenast,** of andere, in hoedanigheid en deugdzaamheid daarmede gelijk staande, vierkant groot op de koppen 16 en 18 Duim, diep p. m. 18 Duim, het boveneind of de voet 12 en 14 Duim vierkant; alles overeenkomstig het ter SECRETARIJ dezer Gemeente in te zenden MONSTER.

De Voorwaarden van Herbesteding zullen, van heden, ter SECRETARIJ dezer Gemeente ter lezing liggen, terwijl ook daar nadere inlichtingen zijn te bekomen.

De op behoorlijk zegel geschreven Inschrijvingsbiljetten moeten bevatten: de namen, het beroep, de woonplaats van den Inschrijver, en den prijs in schrijfletters, waarvoor de 1000 stuks Steenen, hier ter Plaatse te leveren, worden aangeboden; welke Biljetten, behoorlijk gesloten, aan de buitenzijde voorzien van: *Inschrijvingsbiljet voor de levering van Straatkeijen*, onder couvert, vrachtvrij, gerigt aan den BURGEMEESTER van *Groningen*, met het Monster, vóór of uiterlijk op WOENSDAG den 20sten Februarij 1856, aan het RAADHUIS moeten worden bezorgd.

De opening dier Biljetten en de provisionele toewijzing aan den laagsten Inschrijver, wiens Monster wordt goedgekeurd, onder nadere goedkeuring, zal in het openbaar plaats hebben op DONDERDAG den 21sten Februarij 1856, des voormiddags te tien uur, in een der VERTREKKEN van het RAADHUIS.

GRONINGEN, 17 Januarij 1856.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

Verpachting.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Gemeente *Groningen* zijn voornemens, door hunnen GECOMMITTEERDE, bij enkele Inschrijving te verpachten:

Het **VERLAATSGELD** van het **Verlaat** aan het **Damsterdiep**, voor 1 jaar.

De Voorwaarden van Verpachting zullen, van heden, ter SECRETARIJ dezer Gemeente ter lezing liggen.

De op Zegel geschreven INSCHRIJVINGSBILJETTEN, ingerigt overeenkomstig de Voorwaarden van Verpachting, moeten vóór of uiterlijk op **Zaturdag den 1sten Maart 1856** aan het RAADHUIS worden bezorgd.

De opening der Biljetten en de provisionele Toewijzing aan den hoogsten Inschrijver, onder nadere goedkeuring, zal in het openbaar plaats hebben op **Maandag den 3den Maart 1856**, des voormiddags te tien uur, in een der VERTREKKEN van het RAADHUIS.

GRONINGEN, 18 Februarij 1856.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

Loting voor de Nationale Militie.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Gemeente *Groningen*, — ontvangen hebbende het besluit van den Heer Commissaris des Konings in deze Provincie, van den 5den Februarij 1856, no. 15ª (*Provinciaal Blad* no. 18), bepalende, dat de **LOTING** voor de **NATIONALE MILITIE** dit jaar voor deze Gemeente plaats moet hebben op MAANDAG den 25sten Februarij aanstaande, des voormiddags te half negen;

Overwegende, dat het getal der ingeschrevenen te groot is, om allen te gelijk in de Zaal, tot de Loting bestemd, behoorlijk plaats te doen vinden, als ook, dat, wanneer deze allen op één en hetzelfde uur opkwamen, de zoodanigen, die het laatst moeten loten, ongeveer tien uren zouden moeten wachten, zijnde dit de tijd, in welken de Loting binnen deze Gemeente gewoonlijk afloopt, —

Hebben besloten te bepalen:

1) Dat de ingeschrevenen dezer Gemeente in *vijf* gedeelten tot deze Loting zullen geciteerd worden, om op MAANDAG den 25sten Februarij aanstaande, in de Militiezaal in het Raadhuis te verschijnen, op afzonderlijke uren, te weten:

Des voormiddags te half negen,
dezulken, wier Geslachts-namen beginnen met de letters A, B, C, D en E;
Des voormiddags te elf uur,
dezulken, wier Geslachts-namen beginnen met de letters F, G, H, I, J en K;
Des namiddags te een uur,
dezulken, wier Geslachts-namen beginnen met de letters L, M, N, O en P;
Des namiddags te drie uur,
dezulken, wier Geslachts-namen beginnen met de letters R, S en T;
Des namiddags te vijf uur,
dezulken, wier Geslachts-namen beginnen met de letters U, V, W, IJ en Z.

2) Dat echter zoodanige Ingeschrevenen, of hunne Ouders of Gevolmagtigden, die eenige bedenkingen hebben op de Alphabetische Lijst, alle te half negen zullen moeten opkomen, al waren zij ook tegen een later uur geciteerd, omdat die bedenkingen aan den Heer Militie-Commissaris moeten worden opgegeven, vóór dat de loting begint. De Alphabetische Lijst zal voor een' iegelijk op de Secretarij dezer Gemeente ter lezing liggen op DONDERDAG den 21sten, VRIJDAG den 22sten, en ZATURDAG den 23sten dezer, des morgens van 10 tot 12 uur.

3) Dat het almede aan andere Ingeschrevenen, des verkiezende, vrijstaat om vroeger te komen, dan het uur, tegen hetwelk zij geciteerd zijn, en dat zij alsdan ook vroeger zullen binnengelaten worden, zoo lang er ruimte in de Zaal zal overig zijn.

4) Dat, ten einde alle andere aanschouwers te weren, niemand in die Zaal zal toegelaten worden, anders, dan op vertoon van het gedrukte Citatiebiljet; weshalve de Ingeschrevenen, of, bij hunne afwezigheid, de Ouders, Voogden of tot de Loting door hen Gevolmagtigden, bij deze ernstig worden gewaarschuwd, om voornoemd Citatiebiljet mede te brengen en bij zich te houden, totdat de Loting afgeloopen is; en

5) Dat de **233** eerste nommers van trekking zullen worden toegewezen aan even zoo vele Lotelingen van vorige klassen, die jaarlijksche vrijstellingen hebben verkregen, alsmede aan de Vrijwilligers; zoodat nommer **234** moet worden beschouwd als nommer 1, of als het eerste dienstpligtige nommer van de ligting van 1856.

GRONINGEN, 11 Februarij 1856.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

BUREAU VAN POLITIE.

Aan bovengemeld Bureau zijn de navolgende Goederen ter **herkenning** gedeponeerd:

1) Eén **GOUDEN VINGERRING**, met ROODE STEENTJES en een WIT PARELTJE.

2) Een **DITO RING**, met een PLAATJE, waarop letters zijn gegraveerd.

3) Drie **KAST-** of **SECRETAIRESLEUTELS**, verbonden door een bandje.

NIEUWSTIJDINGEN.

NOORD-AMERIKA.

Den 2den dezer is de tijding van Ruslands onvoorwaardelijke toetreding tot het Oostenrijksche vredesvoorstel te New-York aangekomen, en ook aldaar met evenveel bevreemding als blijdschap ontvangen. Het gevolg was eene rijzing van den prijs der katoen, en eene plotselinge daling aan de graanmarkt, die schier tot eene paniek onder de houders oversloeg.

Tijdingen uit Washington van den 31sten dezer deelen mede, dat dien dag eindelijk de heer *Banks* tot Voorzitter van het congres is benoemd.

De berigten uit New-York behelzen niets nieuws betrekkelijk de geschillen tusschen Engeland en de Vereenigde Staten; men vleide zich aldaar met de gedachte, dat het geschil aangaande Midden-Amerika weldra feitelijk zou beslist zijn, door de vestiging en uitbreiding van het gezag van kolonel *Walker* en zijne Noord-Amerikaansche vrijbuiters in Nicaragua.

In die berigten vindt men weder klagten over de wijze waarop het tusschen de Vereenigde Staten en Japan gesloten verdrag door de Japansche overheden nageleefd wordt. Daarin wordt gezegd dat de Japannezen de verdragsbepalingen in strikten zin opvatten; dat de Noord-Amerikaansche scheepsreeders door den grooten ophef, waarmede de uitslag der zending van commodore *Perry* verkondigd is, in het denkbeeld gebragt zijn dat het verdrag veel meer beteekenen moet; dat dit verschil van opvatting tot twisten en botsingen aanleiding geeft, en dat daarom het verdrag zoo spoedig mogelijk verbeterd dient te worden, opdat de Amerikanen met de bevolking van Japan handel kunnen drijven.

— In den *Courrier des Etats Unis* leest men het volgende betreffende den mislukten aanval van Keizer *Faustin I*, tegen de Dominicaansche republiek: » Men weet dat *Soulouque* eene geduchte expeditie heeft ondernomen tegen het Spaansche gedeelte van het eiland. Zijne strijdmagt moet 30,000 man bedragen hebben. Dit leger, met alle mogelijke hulpmiddelen op de been gebragt, werd reeds bij de eerste ontmoeting geslagen. De Haïtianen hebben op het slagveld etteelijke honderde soldaten en hunne beste officieren gelaten, terwijl buitendien al hunne levensmiddelen, ammunitie en de krijgskas des Keizers in de handen der overwinnaars zijn gevallen.

» Z. M. *Faustin I* zelf is sedert den slag verdwenen en is door den Dominicaanschen generaal *Santana* een prijs op zijn hoofd gesteld; die hem levend of dood overlevert, ontvangt tienduizend dubloenen. Men verzekert overigens, dat de verslagen Keizer ongeveer dezelfde kansen loopt, of hij in de handen zijner onderdanen dan wel in die zijner vijanden valt. De verbittering tegen hem is zoo zeer gestegen, dat het bijna zeker is, dat hij even goed te Port-au-Prince als te Santo Domingo gefusilleerd zal worden."

Wat intusschen van den keizer geworden is, weet men niet. Volgens een gerucht, zou hij een einde aan zijn leven hebben gemaakt. In de hoofdstad was reeds een keizer ad interim uitgeroepen.

RUSLAND. — TURKIJE.

In de laatste dagen zijn zeer levendige onderhandelingen gevoerd tusschen het Weener kabinet en de hoven van Parijs en Londen, ten einde nog vóór de opening der ophanden zijnde conferentiën te geraken tot eene volkomene overeenstemming tusschen de mogendheden, die het verdrag van December hebben onderteekend, ten aanzien der kwestie van beginselen. Deze onderhandelingen moeten tot een gunstig resultaat hebben geleid, zoodat op de conferentien zelven, tenzij de Russische gevolmagtigden nieuwe bezwaren inbrengen, zonder verdere discussie over de vier eerste punten der preliminairen, zou worden overgegaan tot eene nadere verklaring en uitlegging van het vijfde punt.

Men weet thans meer bepaald, wat Pruissen wil. Uit eene depêche toch van den minister van buit. zaken, baron *von Manteuffel*, blijkt, dat Pruissen geneigd is de vijf voorwaarden aan te nemen en dat het deel zal nemen aan de conferentiën, indien het daartoe mogt uitgenoodigd worden; dat het verder de Duitsche staten zal aansporen zijn voorbeeld te volgen in het aannemen der voorstellen, indien namelijk den bondsdag vergunning wordt verleend een' bijzonderen gevolmagtigde naar Parijs te zenden. Dat dit geschiedt met het doel om tegenwoordig te zijn en eene stem in het midden te brengen bij de beraadslagingen over het vijfde punt, waarover, zoo als men weet, de eischen en gevoelens zeer uiteen kunnen loopen, behoeft wel niet gezegd te worden, evenmin als dat Pruissen hoopt dat het zelf door den bondsdag tot diens bijzonderen gevolmagtigde gekozen zal worden. Daar het op dit punt, behalve in de overige punten waarin het van Oostenrijk verschilt, een' meedinger in laatstgemelde vindt, zal het misschien niet gemakkelijk vallen, beide tot eenheid van gevoelens te brengen.

Intusschen wordt uit Frankfort berigt, dat de bondsvergadering in hare zitting van den 14den een besluit genomen heeft ten aanzien van de Oostenrijksche voorstellen; dat de bondsdag heeft verklaard, de te Weenen geteekende preliminairen te beschouwen als de grondslag van een vasten en duurzamen vrede en dien vrede met alle krachten te zullen bevorderen en handhaven; dat het evenwel zich ten aanzien van het bekende vijfde punt zijne vrijheid van handelen voorbehoudt. Van eene afzonderlijke vertegenwoordiging van den bond op de Parijzer conferentiën is in dit besluit geen sprake; in tegendeel wordt de verdere waarborging der belangen van den bond aan de Duitsche groote mogendheden aanbevolen.

(Latere berigten houden in, dat de Bond nog geen besluit genomen heeft, hoewel het waarschijnlijk is, dat het besluit in boven vermelden zin zal uitvallen.)

Het *Journal des Débats* zeide dezer dagen (zie ons vorig nommer) dat Frankrijk vurig naar vrede wenschte, terwijl Engeland zich den vrede getroostte, en dat er alzoo geen hartelijke verstandhouding tusschen de beide bondgenooten bestond. Hierop wordt door de ministeriële Londensche *Globe* het volgende geantwoord: » Indien de opmerking van het bedoelde dagblad op het verlangen naar vrede van Engeland en van Frankrijk ziet, is zij onwaar; indien zij alleen de publieke opinie in de beide landen betreft, is zij juist. Doch gelukkig wordt in Engeland de vraag van vrede of oorlog door het bewind en het Parlement verstandiger beoordeeld, dan door de volksmenigte; en in Frankrijk deelt het gouvernement of althans Keizer *Napoleon* niet in de *verzotheid op vrede*, die het land schijnt bevangen te hebben. Alzoo mag men zeggen dat er tusschen Frankrijk en Engeland, en zelfs tusschen de stemming des publieks in de beide landen, geenszins eene zoo groote oneenigheid ten aanzien der vraag van vrede of oorlog bestaat, als het Parijsche dagblad zijne lezers wel zou willen doen gelooven."

Geheel in strijd hiermede, zou men uit een artikel in den *Times* moeten opmaken, dat de eensgezindheid tusschen Engeland en Frankrijk nog vrij wat te wenschen overlaat. Daarin wordt gezegd, dat Engeland het werk der vredesonderhandelingen met groote ongerustheid te gemoet ziet. Rusland zal op het veld der diplomatie zoeken te herwinnen wat het op het slagveld verloren heeft. Frankrijk en Oostenrijk, zeer naauw met elkander verbonden, konden wel eens eene andere taal spreken dan Engeland; trouwens, men kan gerust zeggen: Frankrijk vertegenwoordigt het verledene, Oostenrijk het tegenwoordige en Engeland de toekomst. Frankrijk heeft in den oorlog zulke schitterende zegepralen behaald, dat het ligt den voorrang kan vorderen boven eene magt, die zoo loijaal en stoutmoedig den strijd is ingegaan. Oostenrijk echter heeft niets in den oorlog gedaan, maar daarentegen veel voor den vrede. Daar beide Staten bijna hetzelfde doel hebben, is 't begrijpelijk dat zij al het gewigt in de schaal kunnen leggen, dat het voorleden en het tegenwoordige geeft.

Maar aan Engeland behoort de toekomst. Dat is Engelands voordeel. » Brittanje heeft niet gedaan, wat het kon. Maar wat wij kunnen, is werkelijk ontzaggelijk. Van de drie groote mogendheden kunnen wij het best den oorlog voortzetten. Onze financiën zijn in den besten staat; ons crediet is het uitgestrektst. Daar wij geene groote legers in den vrede onderhouden en ons alleen met handel en binnenlandsche verbeteringen bezig houden, heeft men misschien gedacht ons ongestraft te kunnen aanvallen. Maar we beginnen onze krachten nog pas te ontwikkelen. Ons leger is niets bij 't geen het wezen zou, als de oorlog nog eenige jaren duurde, en het is reeds veel grooter dan in Febr. 1854. De vloot is geheel geschikt gemaakt om op alle zeeën met vreeselijke kracht te ageren. En nog zijn onze pogingen niet tot het uiterste gedreven. Rusland is misschien meer uitgeput aan manschappen dan aan geld, Oostenrijk zou geen leger te velde kunnen brengen zonder eene leening, die zijn crediet moeijelijk kon dragen. Maar Engeland kan voort blijven gaan zich te wapenen, zonder zich uit te putten. Zijn handel en onvermoeide fabrijknijverheid voedt Brittanje in 't oneindige, en maakt er eene magt van, die zoo al niet geschikt om haastige zegepralen te behalen, toch met gunstigen uitslag en roemrijk een' langdurigen en bloedigen oorlog kan eindigen. Zijne oorlogen worden buitendien door het volk en niet door de regering gevoerd, ze zijn handelingen die van de natie uitgaan, welke volhoudt, tot haar doel bereikt is. Alles kan men vergeven aan hem, die onze eer en Engeland's regten te hoog gesteld heeft, maar een gezant, die te Parijs het land zou vernederen, gelijk te Weenen geschied is, zou het volk beleedigen en nimmer vergiffenis erlangen."

Aan zulk een dreigenden en oorlogzuchtigen toon waren wij inderdaad in den laatsten tijd geheel ontwend.

Volgens berigten uit Petersburg, verwacht men aldaar belangrijke veranderingen bij de departementen van hooger bestuur. Men sprak o.a. van de aftreding van den minister van binnenlandsche zaken en den chef der politie. Ook verneemt men uit die stad, dat bevelen zijn gegeven om de aansluiting der Russische spoorwegen aan de Pruissische met allen spoed ten uitvoer te brengen.

De berigten uit Konstantinopel loopen tot den 7den dezer. De 21 artikelen, waarover de conferentie betreffende de regten der Christen onderdanen beraadslaagd heeft, zijn naar Parijs opgezonden, als een toevoegsel aan het vredestraktaat. De conferentiën betreffende de vorstendommen zullen vooreerst niet plaats hebben wegens de moeijelijkheden, die aan deze kwestie verbonden zijn. Het congres te Parijs zal daarover uitspraak doen.

Men verzekert dat de groot-vizier *Ali*-pacha het ontwerp van een traktaat tusschen Turkije en de Westersche mogendheden medegenomen heeft naar Parijs, volgens hetwelk het leger der geallieërden 40 dagen na het sluiten van den vrede met Rusland, de Turksche staten zal verlaten. Men voegt er echter bij, dat tot verzekering der groote staatshervormingen in Turkije, de aanwezigheid van eene aanzienlijke legermagt nog voor langen tijd noodig zoude zijn en dat 10,000 man Oostenrijksche troepen in de Donau-vorstendommen en 30,000 man Westersche troepen in de stations der zeedefilés nog gedurende 2 jaren zouden blijven. Dit verdrag zoude op de Parijsche conferentiën ter sprake komen.

De patriarch van Konstantinopel is voor de regtbank gedagvaard, omdat hij den redacteur van een Armenisch dagblad, 't welk beweerd had dat eene ineensmelting met Rome wenschelijk was, heeft veroordeeld en in de gevangenis heeft laten zetten.

De tijdingen uit de Krim loopen tot den 2den dezer. Van het fort Konstantijn gingen de Russen voort met schieten. 5000 Engelschen maakten toebereidselen om te vertrekken en 3000 man werden van Malta verwacht.

Omer-pacha bevond zich met zijn leger van 32,000 man in eene sterke stelling op de oostelijke kust der Zwarte zee.

ITALIE.

Uit Rome wordt van den 7den geschreven, dat de heer *de Merode*, geheim secretaris van den Paus, is benoemd tot intendant der gevangenissen. Men acht deze keuze gelukkig, omdat de heer *Merode*, als vreemdeling, niet zal deelen in den Italiaanschen partijgeest, en dus die betrekking onpartijdig zal vervullen, vooral met het oog op de politieke gevangenen, wier getal nog al belangrijk is.

Al dadelijk is dan ook reeds aan den gevangen kapitein der artillerie *Vincenzo Gigli* verlof verleend, om gedurende eene maand zijn' zieken vader te bezoeken; eene inwilliging, die onder de vroegere intendance niet zou hebben plaats gehad.

— De Sardinische kamer van afgevaardigden heeft in hare zitting van den 12den dezer, de staatsbegrooting van 1856 aangenomen. Daarna is zij overgegaan tot de behandeling der buitengewone begrooting van oorlog, welke 30 millioen guldens bedraagt, en is ook deze terstond, zelfs met algemeene stemmen, aangenomen.

Door de tegenwoordigheid van generaal *la Marmora* in de kamer, had men verwacht dat nog eenige interpellatiën aan hem zouden gedaan zijn. De kamer heeft echter over de oorlogszaken wijselijk het stilzwijgen bewaard.

De senatoren en afgevaardigden hebben den 14den een groot feestmaal gegeven ter eere van den generaal *la Marmora*. De generaal wordt ook door het volk overal met de meeste onderscheiding ontvangen.

Verder wordt uit Turijn nog geschreven, dat het Weener kabinet besloten heeft, het voor 3 jaren gevestigde sequester op de goederen der Lombardische uitgewekenen te heffen; de goederen zullen onverwijld teruggegeven worden aan die uitgewekenen, welke naar hunne haardsteden willen terugkeeren, en de goederen van hen, welke niet willen terugkeeren, zullen gegeven worden aan hunne erfgenamen.

Men heeft het aan de Fransche interventie te danken, dat Oostenrijk er toe is overgegaan om het beslag op de bezittingen der uitgewekene Lombarden op te heffen.

DUITSCHLAND.

Graaf *Orloff* is in den avond van den 17den dezer van Petersburg te Berlijn aangekomen. Men geloofde dat hij den volgenden morgen door Z. M. den Koning ten gehoore zou worden ontvangen en op den avond van dien dag nog naar Parijs, ter bijwoning der conferentiën, zou vertrekken.

— Te Stutgard wordt door een groot aantal ingezetenen eene petitie aan de kamer van afgevaardigden onderteekend, ten behoeve van de instandhouding der reeds beperkte vrijheid van drukpers; welke op nieuw bedreigd schijnt te zijn. Eene tweede gelijksoortige petitie zal door de gezamenlijke boekdrukkers, boekverkoopers en redacteurs der dagbladen ingediend worden.

— Er is sprake van het vestigen eener eigenaardige vereeniging van actionarissen, welke ten doel zou hebben, den Dom te Keulen en de beide torens, zoo mogelijk binnen eenige jaren te voltooijen.

— De graanmarkt te Mainz was den 15den ruim voorzien. De prijzen zijn andermaal gedaald. Verzendingen langs den Rijn hebben plaats, maar zij bepalen zich tot aflevering van vroeger gekochte partijen. Het is minder de politieke toestand dan het gunstige weder, dat invloed oefent op de prijzen en de neiging tot verkoopen, welke de houders aan den dag leggen.

— De *Oest. Ztg.* berigt, dat weldra eene algemeene amnestie zal worden afgekondigd voor alle personen die in de gebeurnissen van 1848 zijn betrokken geweest. De Oostenrijksche regering zal tevens tot eene volledige hervorming van de burgerlijke administratie in Italië overgaan.

DENEMARKEN.

In het proces tegen de oud-ministers van Denemarken, beschuldigd van op eene onwettige wijze over de gelden van den staat te hebben beschikt, heeft het openbaar ministerie den 14den dezer zijne conclusie uitgebragt. De eisch is eene gevangenisstraf van 6 jaren en ontzetting van hunne waardigheden en bedieningen voor de heeren *van Sponneck*, minister van financiën, *Bille-Brahe*, minister van marine, en *Hanssen*, minister van oorlog. Tegen de overige oud-ministers *Oersted*, *Bluhme*, *Scheel* en *Tillisch* wordt gevangenisstraf zonder meer geëischt. Bovendien eischt het openbaar ministerie, dat allen zullen worden veroordeeld om aan den staat het volle bedrag der door hen onwettig uitgegeven geldsommen te vergoeden en in de proces-kosten zullen worden veroordeeld. — Twee der beschuldigden, de heeren *Tillisch* en *Bluhme*, zijn bij de dezer dagen gehoudene verkiezingen te Koppenhage tot leden van den opperrijksraad verkozen, die tegen den 1sten Maart is bijeengeroepen. Een bewijs, dat de kiezers hen niet als zeer schuldig beschouwen.

— De Koning van Zweden en Noorwegen heeft den 7den dezer in den Noorweegschen staatsraad den kroonprins benoemd tot onderkoning van Noorwegen.

GROOT-BRITTANJE.

LONDEN, 16 Februarij.

Al wat sedert de opening der Parlements-zitting in de beide Huizen voorgevallen is, heeft aan het ministerie *Palmerston* de zekerheid gegeven dat het bij de vredes-onderhandelingen geene belemmering van de oppositie-partij te wachten heeft; en het is nu tot eenen maatregel overgegaan, die als het sterkste bewijs gelden moet van zijn besluit om den oorlog des noods met verdubbelde inspanning voort te zetten, namelijk tot eene nieuwe geldleening van aanzienlijk bedrag. De kanselier der schatkist heeft bekend gemaakt dat de regering eene nieuwe leening zou doen; dat het bedrag derzelve, de tijd en wijze van storting en andere voorwaarden nader bekend gemaakt zouden worden, en dat degenen welke op die voorwaarden de vereischte sommen aan de schatkist mogten willen verstrekken, hunne aanbiedingen op den 18den dezer moeten indienen.

(Die leening is den 18den werkelijk aangekondigd. Zij zal bestaan uit 5 millioen pond sterl. (*f* 60,000,000) benevens 3 millioen p. st. Exchequer bills.)

In den verderen loop der zitting vroeg de heer *Roebuck* de overlegging der briefwisseling van de regering met die der Vereenigde Staten, ten einde te weten welke instructiën aan den heer *Crampton* zijn gegeven, en of zich daaronder die bevond om de Amerikaansche wet geen geweld aan te doen; hij klaagde er over dat de aanwervingen hadden voortgeduurd na de gemaakte verontschuldigingen; ten slotte uitte hij de hoop dat het Huis zich zou verklaren tegen den oorlog met Amerika, welke eene groote ramp zoude wezen. Lord *Palmerston* herhaalde de vroeger door hem afgelegde verklaringen en verzocht het Huis, in geene discussiën te treden vóór dat de briefwisseling zou zijn overgelegd. De heer *Disraeli* sprak in denzelfden geest; waarna de heer *Roebuck* zijn verzoek introk, terwijl lord *Palmerston* beloofde spoedig de briefwisseling van het Parlement te zullen mededeelen.

Dat intusschen dit geschil niet zoo ernstig tusschen beide landen is, als sommige organen der drukpers het wel hebben doen voorkomen, blijkt uit de benoeming van den heer *Dallas* tot Amerikaansch gezant te Londen, ter vervanging van den heer *Buchanan*, die, zich op den voorgrond willende stellen voor de presidents keuze, naar zijn vaderland terugkeert.

Men begint het dan ook niet voor onwaarschijnlijk te houden, dat het geschil langs den weg der door Engeland reeds voor eenigen tijd aangeboden arbitrage vereffend zal worden.

— Het effectief der Engelsche zeemagt bestond op den 1sten Januarij van dit jaar uit 325 schepen met 6231 stukken en 63,335 zeelieden en officieren. Daarvan behooren tot de stations van de Middellandsche en Zwarte zeeën 69 schepen met 1123 stukken en 12,744 koppen; tot Oost-Indië, China en Australië 18 schepen met 73 stukken en 3231 man; tot Noord-Amerika en West-Indië 21 schepen met 468 stukken en 4874 man; de Oostzeevloot, met inbegrip van de uitgerust wordende vaartuigen, bestaat uit 100 schepen met 2193 stukken en 24,242 man.

— Sir *Edmund Lyons* zal Engeland in het begin der volgende week verlaten, om het kommando over de vloot in de Zwarte zee weder op zich te nemen.

Ook heeft dr. *Freund*, chef van den geneeskundigen staf bij het Duitsche legioen, gisteren bevel ontvangen zich onmiddellijk voor zijn vertrek naar het Oosten gereed te maken. Volgens een gerucht, zullen in de aanstaande week 1500 man van het Duitsche legioen, infanterie en kavallerie, naar Turkije ingescheept worden.

— Naar men uit de politieberigten verneemt, bevindt zich de Russische prinses *Galitzin*, de gemalin van den generaal van dien naam, voor schulden in de gevangenis. In de zes maanden van haar verblijf in Londen bleef zij zonder brieven of remises van huis, zoodat ten laatste haar huisheer haar deed gijzelen.

FRANKRIJK.

PARIJS, 16 Februarij.

De *Moniteur* behelst een keizerlijk besluit, houdende dat op kosten van den staat eene verzameling der oude Fransche dichters zal worden uitgegeven.

— De Russische gevolmagtigde, baron *v. Brunow*, werd bij zijne aankomst te Parijs met geestdrift ontvangen. Genoemde staatsman kwam in den laten avond, te 10 uur, aldaar aan, en de politie had eenige moeite om den weg vrij te houden, langs welken hij zich van het stationsgebouw naar het hôtel der Russische ambassade begaf. Overal ondervond de heer *von Brunow* blijken van belangstelling. Te Bar le Duc werd hij zelfs door de plaatselijke overheden met zekere plegtigheid opgewacht. Deze demonstraties zijn een bewijs, dat in Frankrijk de vrede eene bij het volk gewenschte zaak is. Men kan er zeker van zijn, dat het publiek lord *Clarendon* in stilte heeft laten aankomen, en er niet aan gedacht heeft hem eene gelijke ontvangst te bezorgen.

— De heer *v. Brunow* heeft den Keizer als zeker medegedeeld, dat de Czaar tegen de maand Mei of Junij aanstaande te Parijs zou komen en er eenige dagen vertoeven.

Van eene andere zijde wordt geschreven, dat *v. Brunow* (hoezeer overigens zijne taal de hoop op den vrede verlevendigt) het zich niet ontveinst, dat de oorlogspartij in Rusland dusdanig in de weer is, dat de vrede zeer spoedig zal moeten gesloten zijn, wil men niet door Rusland op nieuw tot den oorlog gedwongen worden.

— Uit Lyon wordt geschreven, dat op een door de medische faculteit aldaar aan den bekenden doctor *Ricord* gegeven feestmaaltijd, verschillende schotels paardenvleesch werden voorgediend. Het aantal voorstanders van paardenvleesch schijnt in het algemeen in den laatsten tijd zeer te zijn toegenomen.

— In de vorige week is de heer *Goudounèche*, redacteur van het dagblad *l'Avenir*, veroordeeld tot eene gevangenisstraf van 3 maanden en 100 fr. boete, omdat hij bij de onlangs plaats gehad hebbende begrafenis van den beeldhouwer *David* geroepen heeft: *Leve de vrijheid.* Geen dagblad in Frankrijk durft van deze veroordeeling te spreken.

— Berigten uit Algerië spreken van verschillende gevechten tusschen de keizerlijke troepen en de Kabylen, welke laatste het onderspit dolven.

Van den 18den. De Keizer heeft heden de gevolmagtigden van Engeland bij de aanstaande conferentiën, lord *Clarendon* en lord *Cowley*, ten gehoore ontvangen, in tegenwoordigheid van graaf *Walewski*, minister van buitenlandsche zaken, die het voorzitterschap van de conferentiën zal bekleeden.

De Keizerin heeft heden, ofschoon in eene zwangerschap van negen maanden verkeerende, de door haar gestichte inrigting tot opvoeding van jonge meisjes bezocht.

De tijdingen uit Petersburg gewagen van den zeer gunstigen geest, die aldaar voor Frankrijk heerscht.

NEDERLAND.

Tweede Kamer der Staten Generaal.

In de zitting van den 16den is o.a. verslag uitgebragt op een adres van *O. G. Heldring*, predikant te Hemmen, en andere predikanten, bezwaren inhoudende tegen het wetsontwerp op het lager onderwijs. Deze verlangen scholen voor de bestaande gezindheden, afzonderlijke scholen voor Roomschen, Joden en Protestanten, hetgeen in alle grootere gemeenten zeer uitvoerbaar is, terwijl in de kleinere, met aansluiting aan het bestaande, artt. 22 en 23 van reglement A der wet van 1806 kunnen gehandhaafd worden. De Kamer heeft zich met het voorstel der commissie vereenigd, om dit adres ter griffie neder te leggen ter inzage, terwijl zij met 42 tegen 9 stemmen heeft afgewezen het voorstel van den heer *Groen van Prinsterer*, om het ook bij afschrift te verzenden aan de ministers van binnenlandsche zaken en voor de beide eerediensten.

— Het verslag van de commissie van rapporteurs (bestaande uit de heeren *van Rappard*, *Hoynck van Papendrecht*, *van Deinse*, *Elout* en *Strens*) betrekkelijk den beruchten kerkbouw te Kockengen, eindigt aldus:

„Uit deze feiten, naauwkeuring en in orde, gelijk uwe commissie vertrouwt, medegedeeld, volgt naar haar eenparig oordeel.

aan de eene zijde:

dat vóór de wet van den 10den September 1853 zeer zeker niet uitdrukkelijk magtiging is verleend tot den bouw der nieuwe Roomsch-Katholijke kerk op de plaats, waar zij thans is gesteld;

dat er alzoo alle reden bestond voor de Christelijke Afgescheidene gemeente om zich bij de onderscheidene autoriteiten te dezer zake te beklagen;

dat zij bij dat beklag in het belang harer openbare eeredienst een belang heeft van openbare orde;

aan de andere zijde:

dat de Roomsch-Katholijke gemeente te Kockengen diligent en naauwgezet hare verpligtingen heeft vervuld; dat haar door de gestelde magten is toegestaan aankoop, aanvaarding, verbouwing van perceelen, jaren te voren met kennelijk doel daartoe verworven;

dat elke harer verrigtingen en de geheele plaatsing en voltooijing is geschied onder het oog van autoriteiten, wier bevoegdheid en juist oordeel zij niet vermogt te betwijfelen;

dat derhalve die gemeente in het gebruik van hetgeen aldus is daargesteld te belemmeren, strijdig zoude zijn met de billijkheid;

zoodat uwe commissie niet anders kan dan goedkeuren, dat onder die omstandigheden niet tot sluiting van het kerkgebouw is overgegaan.

Maar, uwe commissie betreurt dat, van den aanvang af, op het beklag eener kleine gemeente, die in alle opzigten toch ook hare regten heeft, niet of zoo laat en zoo weinig is acht gegeven;

dat het gemeentebestuur van Kockengen nalatig is geweest om gevolg te geven aan het eerste verzoek;

dat Gedeputeerde Staten van Utrecht de kennisgeving daarvan als niet geschied hebben aangemerkt;

dat niet vóór het nemen van eenig besluit tot magtiging, in ruggespraak met de betrokkene besturen, behoorlijk onderzoek is gedaan omtrent plaats en afstand der te bouwen kerk van reeds bestaande kerkgebouwen;

dat de twee laatste Ministers van Roomsch Katholijke Eeredienst omtrent feiten en regtspunten in dwaling schijnen te zijn vervallen, en hunne meening niet aan de zienswijze der gezamenlijke Regering schijnen te hebben getoetst; dat bepaaldelijk de tegenwoordige Minister van Roomsch Katholijke Eeredienst bij zijnen aan Gedeputeerde Staten van Utrecht onder dagteekening van den 10den Februarij 1854 gerigten brief heeft vermeld, dat, ten gevolge der requesten van den 7den Maart en den 9den Mei 1853, bij 's Konings besluit van den 11den Mei 1853 de gevraagde magtiging is verleend tot den aankoop van het huis en aanhoorigheden, ten einde de kerk en gebouwen te kunnen inrigten tot kerk en pastorij, ofschoon dat besluit alleen is genomen op het rekwest van den 7den Maart 1853, en er in het dispositief van het besluit van den 11den Mei 1853 de woorden niet voorkomen „ten einde die gebouwen te kunnen inrigten voor kerk en pastorij."

Zij betreurt eindelijk niet minder, dat door het lange dralen der Hooge Regering wantrouwen en verbittering is toegenomen, waar, naar hare meening, met inachtneming van hetgeen het belang der openbare orde vordert, door tijdig handelen en beslissen de verschillende belangen hadden kunnen worden vereenigd, hetgeen ook door de laatstgenomen besluiten niet blijkt te zijn gedaan.

Uwe commissie heeft de eer voor te stellen dit verslag te doen drukken, de inlichtingen der heeren Ministers van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Roomsch-Katholijke en van Hervormde Eeredienst voor kennisgeving aan te nemen, en hun afschrift van dit verslag te doen geworden."

'sGRAVENHAGE, 17 Februarij.

Naar men verneemt, heeft de landbouwer *P. A. van Ree*, *D.z.*, te Charlois, Donderdag l.l. de eerste nieuwe aardappelen aan Z. M. den Koning ten geschenke aangeboden.

— Men verzekert ons, dat jhr. mr. *van Meeuwen* nog in dit voorjaar als commissaris des Konings in Limburg zal aftreden, om die waardigheid in de provincie Noord-Brabant weder te aanvaarden. (*N. R. Ct.*)

— Naar wij vernemen, zal eerstdaags bij den raad van state worden ingezonden het ontwerp van wet regelende de comptabiliteit.

— Gisteren nacht is alhier overleden *François Willem* baron *Fagel*, geboren in 1768. Hij begaf zich in 's lands zeedienst en werd, na een eervollen diensttijd van bijna 40 jaren, den den 1sten April 1817 als kapitein bij de marine gepensioneerd. Zijn pensioen heeft hij intusschen, eenige jaren geleden, ten behoeve van het vaderland, afgestaan. Ongemeen weldadig van aard, steunde hij op onbekrompen wijze hulpbehoevenden en liefdadige instellingen van alle gezindheden.

GRONINGEN, 18 Februarij.

De verjaardag van Z. M. den Koning werd hier heden op eene feestelijke wijze herdacht, door het uitsteken der vlaggen van de onderscheidene torens en vele partikuliere gebouwen, en het bespelen van het carrillon. De door ons aangekondigde parade der troepen is niet gehouden, wegens de heerschende koude.

— De stoomboot van Delfzijl op hier is gisteren morgen, door paarden getrokken, hier aangekomen, en wel twee uren later dan gewoonlijk. Volgens een bij ons ingezonden stuk zoude die vertraging hieraan zijn toe te schrijven geweest, dat er groote vrees bestond voor het springen der stoomketel. Wij hebben evenwel nadere inlichtingen ingewonnen, waaruit ons is gebleken, dat alleen het aanwezig zijn van grondijs de tijdige aankomst der boot heeft verhinderd.

— In een partikulier schrijven uit *'s Gravenhage* wordt ons medegedeeld, dat gisteren door de afdeelingen der Tweede Kamer benoemd zijn tot leden der commissie om een onderzoek in te stellen naar de middelen tegen het misbruik van sterken drank (zie het bijblad bij deze courant), de heeren: WINTGENS, VAN BOSSE, VAN LENNEP, MACKAY en V. ZUIJLEN V. NYEVELT; en tot rapporteurs omtrent het wets-ontwerp tot regeling van het lager onderwijs, de heeren: THORBECKE, BLAUPOT TEN CATE, BOSSCHA, VAN DER POEL en HEEMSKERK.

— Op nieuw heeft zich onder de runderen op den stal van T. S. DIJKSTRA, te *Visvliet*, een geval van besmettelijke longziekte bij eene zwartbonte 6jarige kalfdragende koe voorgedaan. De koe is gisteren, op last van den heer burgemeester van Grijpskerk, gedood en de door den rijksveearts, den heer J. C. BILLROTH, gedane lijkopening heeft het bestaan der longziekte duidelijk bevestigd.

Het rundvee van DIJKSTRA is nog niet tegen de besmettelijke longziekte ingeënt, omdat de eigenaar dit niet heeft willen toestaan. Men hoopt echter nog hem hiertoe te bewegen.

Onder het ingeënte rundvee van I. J. MULDER, te *Niehove* en P. A. HAACK, te *Aalsum*, bij Oldehove, hebben zich tot heden nog geene gevallen van besmettelijke longziekte weder voorgedaan.

— Uit *Haren* wordt ons het volgende gemeld:

De dag van den 16den Februarij zal voor ons dorp in duurzame herinnering blijven, dewijl op dien dag onze overigens reeds zoo bloeijende landbouw ontheven werd van een last waarmede een groot gedeelte onzer vruchtbaarste bouwgronden waren bezwaard.

Het tiendrecht, in deze provincie algemeen slechts bij naam bekend, bestond van oudsher in het dorp Haren en drukte als een beklemmend servituut op vele der vruchtbaarste akkers, stond de vrije verbetering derzelve in den weg, en verhinderde de zoo noodzakelijke vruchtsafwisseling, omdat men liefst voor zich zelven en niet voor de tiendheffers bouwde, welke van al het opgaand koren op de tiendpligtige landerijen geteeld, als het koren gemaaid en in hokken stond, de tiende schoof van die akkers tot zich namen.

De tegenwoordige tiendheffers, gehoor gevende aan den algemeenen wensch om dat bezwaar uit den weg te ruimen en eenen afkoop van het tiendregt toe te staan, hadden in den loop van het jaar 1855 alles daartoe voorbereid, en zonder op winst bedacht te zijn, of de tegenwoordige hooge graanprijzen tot grondslag te nemen, eene berekening opgemaakt, waarnaar elk tiendpligtige zijn land voor een billijken prijs konde vrijkoopen.

De tienpligtigen werden door hen uitgenoodigd zich op genoemden Zaturdag den 16den dezer ten huize van J. V. VAN HEMMEN te Haren te vereenigen, en de heeren L. T. JORISSEN, burgemeester dezer gemeente, en mr. J. W. QUINTUS, notaris te Groningen, verzocht zich met de leiding dezer bijeenkomst te belasten en zoo mogelijk den afkoop der tienden algemeen tot stand te brengen.

Het verlangen en de wensch naar de tienddelging bleek bij deze gelegenheid zoo algemeen en zoo sterk te zijn, dat het voorstel met erkentelijkheid werd aangenomen, en genoemde heeren het genoegen hadden, tot groote tevredenheid van de belanghebbenden, eene overeenkomst tot stand te brengen, waardoor de landerijen in Haren van een schadelijken last worden ontheven en de landbouwer voortaan onbelemmerd zijn' akker zal kunnen verdeelen en bebouwen zoo als hij zulks tot zijn meeste nut en voordeel dienstig zal oordeelen.

— Bij het openen der stembussen op gisteren, in het Zijlvesterhuis te *Onderdendam*, is gebleken, dat van de uitgebragte stemmen, op den 16den dezer, door de stembevoegden in het waterschap Hunsingo, tot keuze van eenen voorzitter en tot leden van het hoofdbestuur, de uitslag is geweest als volgt:

Tot Voorzitter.		*Tot Lid van het Hoofdbestuur.*	
1ste Onderdeel. *Ulrum* (bilj. 97).	Uitgebragte stemm.	1ste Onderdeel. *Ulrum* (bilj. 97).	Uitgebragte stemm.
op H. Willemsen, te Warffum,	65.	op J. K. Sijpkens, te Hornhuizen,	66.
„ mr. A. J. v. Roijen, te Onderdendam,	34.	„ J. v. d. Helm,	65.
„ mr. P. Brongers, te Mensingeweer,	5.	„ P. J. Leima,	62.
2de Onderdeel. *Wehe* (bilj. 42).		2de Onderdeel. *Wehe* (bilj. 42).	
op mr. A. J. v. Roijen,	27.	op K. Borgman,	20.
„ H. Willemsen,	11.	„ J. E. v. Kampen, J.z.,	10.
„ mr. H. v. Bolhuis, te Leens,	11.	„ mr. H. v. Bolhuis,	7.
„ H. Wierda, te Winsum,	11.		
3de Onderdeel. *Eenrum* (bilj. 39).		3de Onderdeel. *Eenrum* (bilj. 44).	
op mr. A. J. v. Roijen,	22.	op H. D. Huininga,	22.
„ mr. P. Brongers,	16.	„ J. Ritsema,	12.
„ H. Wierda,	12.	„ A. T. v. d. Lei,	12.
4de Onderdeel. *Baflo* (bilj. 65).		4de Onderdeel. *Baflo* (bilj. 65).	
op H. W. Wierda,	43.	op H. Wierda,	42.
„ mr. A. J. v. Roijen,	18.	„ J. v. d. Tuuk,	13.
„ mr. P. Brongers,	10.	„ S. Huisinga,	6.
5de Onderdeel. *Bedum* (bilj. 60).		5de Onderdeel. *Bedum* (bilj. 60).	
op mr. A. J. v. Roijen,	52.	op H. Klugkist,	58.
„ H. Wierda,	6.	„ A. Santing,	7.
„ H. Klugkist, te Bedum,	3.	„ H. Nienhuis,	3.
		„ A. v. Dijken,	3.
6de Onderdeel. *Adorp* (bilj. 37).		6de Onderdeel. *Adorp* (bilj. 37).	
op mr. A. J. v. Roijen,	22.	op R. J. Leutscher,	22.
„ H. Wierda,	17.	„ M. P. Medema,	9.
„ R. G. Hopma, te Usquert,	2.	„ R. K. Sikkens,	8.
„ H. Klugkist,	2.		
7de Onderdeel. *Usquert* (bilj. 77).		7de Onderdeel. *Usquert* (bilj. 77).	
op mr. A. J. v. Roijen,	40.	op D. S. Welt,	34.
„ H. W. Willemsen,	29.	„ H. K. Welt,	28.
„ H. Wierda,	11.	„ H. Willemsen,	21.
8ste Onderdeel. *Zandeweer* (bilj. 79).		8ste Onderdeel. *Zandeweer* (bilj. 79).	
op mr. A. J. v. Roijen,	33.	op P. K. Westerhuis,	45.
„ H. Wierda,	31.	„ jonkhr. U. A. Alberda van Menkema,	32.
„ S. K. Noordhof,	14.	„ jonkhr. T. v. Swinderen,	4.
9de Onderdeel. *Middelstum* (bilj. 30).		9de Onderdeel. *Middelstum* (bilj. 30).	
op S. K. Noordhof,	15.	op J. D. Elema,	12.
„ mr. A. J. v. Roijen,	12.	„ O. J. Wieringa,	11.
„ R. G. Hopma,	6.	„ A. W. Venhuis,	11.
10de Onderdeel. *Stedum* (bilj. 19).		10de Onderdeel. *Stedum* (bilj. 19).	
op mr. A. J. v. Roijen,	11.	op S. Jensema,	7.
„ R. G. Hopma,	5.	„ J. T. Doornbos,	6.
„ J. G. Allershoff,	4.	„ W. T. Alma,	3.
11de Onderdeel. *Thesinghe* (bilj. 22).		11de Onderdeel. *Thesinghe* (bilj. 23).	
op dr. L. T. Sleurholst,	13.	op R. J. Veltman,	20.
„ mr. A. J. v. Roijen,	10.	„ D. J. Schutter,	6.
„ H. Klugkist,	7.	„ A. R. Bouwman,	5.
		„ L. K. Bouwman,	5.

Tot de 3 kandidaten voor het voorzitterschap zijn dus gestemd:

1ste Mr. A. J. VAN ROIJEN, advokaat en notaris te Onderdendam, met 281 stemmen.
2de H. W. WIERDA, zaagmolenaar te Winsum, m. 131 st.
3de H. WILLEMSEN, landbouwer te Warffum, met 105 st.

— Verleden Zaturdag, bij klaar lichten, heeft TEUNIS VELDSTRA, wonende te *Aduard*, volgens zijne op heden aan den aldaar gestationeerden rijksveldwachter D. SMIT gedane bekentenis, door middel van inklimming, uit het huis van JANNES OOSTENGA, te Bareveld, onder Marum, terwijl deze met zijne vrouw afwezig was, gestolen eenig geld, kandij en brood.

Wij betwijfelen het, zegt onze berigtgever, of wijlen dr. GALL bij dezen jeugdigen dief eene sterke ontwikkeling van het dieventalent *handtastelijk* zou hebben bewezen; — alleen weten we, dat opvoeding in schoolgang in der tijd jammerlijk bij den ongelukkige zijn verwaarloosd geworden.

— Uit *Nieuwe Schans* wordt ons geschreven, dat aldaar enige kwaadwilligen reeds geruimen tijd het op het huis van den koopman A. M. GERZON gemunt hebben. Vóór ruim 4 weken vond deze zijne woning geheel beteerd; verleden week waren er de glazen ingeslagen. Laatstelijk heeft men gemelden persoon een beleedigenden brief over de post toegezonden. De justitie is van het voorgevallene in kennis gesteld. »Dit is de leste waarschuiwing (zoo lezen wij letterlijk in het ons medegedeelde) uwe koskjanerij te laaten, binnen vier weeken hangen of branden, uit naam van ons allen, de regtveerdigen."

— »Onlangs — zóó wordt ons berigt — waren er in eene herberg van een onzer dorpen eenige jongelieden bijéén. Zij behoorden tot dien stand, welke zóózeer bevoorregt is, en zelfs in dezen drukkenden tijd, zóó ruime welvaart geniet. In hunne vrolijkheid, zongen zij eenige bekende liederen, waaronder ook, het »*Schep vreugd' in 't leven*". Dat lied nu, werd gewijzigd, en op dezen trant herhaalde keeren gezongen: »*Schep* vreugd' in 't leven —, zóólang de *oorlog* duurt". Beschaafdheid en kieschheid beide, doen het schier ongelooflijk zijn, dat zulk een feit, als het hier vermelde, hebbe plaats gehad, en toch, wij weten het, dat er zelfs wel eens de wensch is kenbaar gemaakt, dat maar jaar op jaar de ziekte der aardappelen mogt .... voortduren."

— In het afgeloopen jaar waren in de gemeente *Vlagtwedde* 8 jagers van behoorlijke acten voorzien, die, volgens eigene opgave, gedurende den geopenden jagttijd gezamenlijk hebben bemagtigd 335 hazen, 290 patrijzen, 28 korhoenders, 9 houtsnippen en 1 gans, terwijl in de gemeente *Onstwedde* 3 jagers waren, welke in hetzelfde tijdperk gezamenlijk hebben bemeesterd 122 hazen, 497 patrijzen, 2 korhoenders, 22 houtsnippen, 14 eendvogels en 1 gans.

— Bij de herstemming, welke Vrijdag l.l. voor een lid van den gemeenteraad te *Assen* heeft plaats gehad, zijn op den heer mr. L. OLDENHUIS GRATAMA 57 en op den heer mr. J. W. T. SWATERS VAN SCHAUMBURG 35 stemmen uitgebragt, zoodat de eerste is benoemd.

TELEGRAFISCHE BERIGTEN.

PARIJS, 19 Februarij.

Keizer *Napoleon* heeft heden in bijzonder gehoor ontvangen de graven *Buol* en *de Cavour*, baron *von Brunow* en de heeren *von Hubner* en *Villamarina*, allen leden van de aanstaande conferentiën.

Graaf *Orloff* wordt morgen alhier verwacht.

Men verzekert dat Turkije de vernietiging eischt van Nikolaïef en de vaststelling van de Russisch-Turksche grensscheiding in Klein-Azië.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 19 *Februarij*.

NEDERLAND Werk. Schuld	à $2\frac{1}{2}$ pCt.	$63\frac{3}{8}$.
Dito Dito	» 3 »	$75\frac{1}{16}$.
Dito Dito	» 4 »	93.
OOSTENRIJK Metalliek	» 5 »	$76\frac{13}{16}$.
Dito 1851 en 1852	» $2\frac{1}{2}$ »	$39\frac{9}{16}$.
Dito Nieuwe Litt. B	» 5 »	$82\frac{13}{16}$.
Dito Nation. Metall.	» 5 »	$78\frac{3}{4}$.
SPANJE Onb. Stukken	» $1\frac{1}{4}$ »	$23\frac{13}{16}$.
Dito Binnenl.	» 3 »	38.
PORTUGAL	» 3 »	$43\frac{9}{16}$.
RUSLAND Oblig. *Hope* 1798 en 1816	» 5 »	$101\frac{3}{4}$.
Dito Dito 1828 en 1829	» 5 »	$101\frac{1}{4}$.
Dito bij *Hope*	» 4 »	$81\frac{1}{2}$.
Dito bij *Stieglitz*	» 4 »	$81\frac{1}{4}$.
Nieuwe Leening van 1855 bij *Stieglitz*	» 5 »	$89\frac{9}{16}$.
Wisselkoers op Londen zigt		onveranderd.
Dito 2/m		onveranderd.

LONDEN, 19 *Februarij*. Consols 91.

PARIJS, 19 *Februarij*. Fransche 3 pCt. 73.85.

WEENEN, 19 *Februarij*. Metalliek 5 pCt. *f* $83\frac{3}{4}$. Nat. Leening *f* 84.86. Wissel op Londen *f* 10.10. Zilver $5\frac{1}{4}$.

AANBESTEDING.

GRONINGEN, 19 Febr. Heden morgen had alhier in het akademiegebouw, onder nadere goedkeuring van het ministerie van binnenlandsche zaken, door heeren curatoren der hoogeschool alhier, de aanbesteding plaats van het doen van eenige herstellingen aan en het onderhouden van de akademische gebouwen, met bijlevering der daartoe benoodigde materialen, tot en met ult. December 1856. Hierop waren 9 biljetten ingekomen, als: van *H. v. Haren*, voor *f* 4995; *D. Balk*, *f* 4800; *J. Folkeringa*, *f* 4800; *H. J. Kroon*, *J.z.*, *f* 4750; *R. Meijer*, *f* 4590; *G. Riga*, *f* 4496; *H. Maas*, *f* 4222; *A. J. v. d. Nap*, *f* 4300; laagste inschrijver *J. de Vries*, *f* 3947; allen aannemers, wonende te Groningen.

KERKNIEUWS.

Tot predikant te Boornbergum en Kortehemmen, is door floreenpligtigen benoemd en door den kerkeraad beroepen, de heer *C. P. de Groot*, predikant te Surhuisterveen.

— Bij de Herv. gemeente van Garijp en Suameer is beroepen, ds. *H. van Griethuijzen*, predikant te IJlst; — te Ossendrecht, ds. *Th. van Gogh*, thans te Zundert en Rijsbergen; — te Bunschoten, *L. de Geer*, kand., — en te Mastenbroek de kandidaat *H. J. de Pecker*, met het lot tegen den kandidaat *H. J. van der Weerd*.

— Tot predikant bij de Evang. Luth. gemeente te Wildervank en Veendam is beroepen de heer *Schouwenberg*, vroeger hulpprediker te Groningen, thans te Haarlem.

CORRESPONDENTIE.

Het ingezondene artikel omtrent het waterschap *Hunsingo* in een volgend nommer.

ZEETIJDINGEN.

Binnengekomen.

AMSTERDAM 15 Febr., *v. d. Zee* Neeltje, St. Martin; *de Boer Sap* Zwaantina Thelina, Memel; — 16 *Visser* Trijntje, Muiden.

TEXEL 15 Febr., *de Groot* Twee Zusters, Londen.

VLIE 14 Febr., *de Boer* Boreas, Newc.; — 15 *Kooiman* Onderneming, Brake.

HELVOET 13 Febr., *Ouwehand* Onderneming, v. Seaham n. Cadix, als bijlegger met overgeworpen lading; — 14 *Buiten* Arend, Bergen; *Ouwehand* Goudkust, St. George d'Elmina; — 15 *v. Vollenhoven* Vesta, Padang.

MAASSLUIS 15 Febr., *v. Rossen* de Handelmaatschappij, Noordzee.

ZIERIKZEE 13 Febr., terug uit zee *de Vries* Wester-Schouwen, n. Swansea en Konst.

VLISSINGEN 14 Febr., *de Vries* Bellona, Havana; *v. Duin* Amstel, Galatz.

RANGOON 17 Dec., *v. Rossen* Witte Cornz. de With, Hartlepool; — 19 *Kuyt* Elisa Susanna, Rott.

POINT DE GALLE 16 Jan., *Rotgans* Graaf Dirk III, Cardiff.

RIO DE JANEIRO 1 Jan., luit. *Buys* Ned. oorl. sch. Makassar, Helv.

FERNAMBUCK 1 Jan., *Matzen* Anna Cathar., Buenos Ayros; — 6 *Knoll* Elisabeth, Lissabon.

Bij de SULINA 10 Jan., *Bekkering* Atalante, v. Konst. n. Galatz, alles wel aan boord.

KONSTANTIN. 7 Febr., *de Boer* Wilhelm, en Henriëtte, Cefalonia; *Schaap* Drie Gebroeders. Newc.

LISSABON 2 Febr., *d. Breems* Vereeniging, Vlaard.; — 3 *d. Breems* Fortuna, Gibraltar; *Ketelaar* Phoebus, Newc.

LONDEN 13 Febr., *Visser* de Hoop, Workum; — 15 *Matzen* Prinses Sophia, Calcutta.

Bij MARGATE 14 Febr., *v. Duyn* Maria en Adriana, v. Rott. n. Bost.

FALMOUTH 14 Febr., *Meppelder* Hendrika Bartina, Rio de Janeiro.

NORTH SCHIELDS 12 Febr., *Munneke* Baudina, Harlingen.

HAMBURG 13 Febr., *Brakke* Vr. Antje, Amst.

BREMERHAVEN 13 Febr., *Wessels* Kosmos en *Wieting* Copernicus, Charleston.

CUXHAVEN 13 Febr., *Vissinga* Gesina Jantina, Londen.

HARBURG 13 Febr., *Kroon* Cornelia, Rott.

Vertrokken.

AMSTERDAM 14 Febr., *Victor* Antoinette Séraphine, Cardiff; — 15 *Poppen* Nanny Johanna, Hamburg; *de Vries* 5 Gezusters, Bremen; *de Jong* Adolph Frederik, avont.; — 16 *Peters* Antoinette, Lissabon.

TEXEL 16 Febr., *de Vries* Activo, Havana; *Caspers* Fenna, Syra; *Valk* Alida, Triest; *Duindam* Egmond aan Zee, Londen; *Gruppelaar* Stad Goor en *Veldhuis* Prov. Overijssel, Dundee; *Flik* Gebroeders, Newc.; *Steffens* Johannes en *Kolle* Jeane Marie, avontuur; — 17 *v. d. Zee* Drie Vrienden, *Petersen* Claudius Civilis en *Wittebol* Dirk Arnold, Batavia; *Hilbrands* Anna, Suriname; *Ouwehand* Preciosa, Lissabon; *Boelhouwer* Theodora Mechtelda, Cardiff.

VLIE 12 Febr., *Zwaal* Zeemeeuw, Stettin; — 14 *Mulder* Marchina Cath., Hamb.; *Vos* Vr. Sjouke, Bremen; — 15 *de Jonge* Castor, Stav.

HARLINGEN 15 Febr., *de Boer* Alida Elisabeth, Schotland; *v. d. Zwaag* Maria, avontuur.

HELVOET 14 Febr., *de Jong* Mina, Hull; — 16 *Lupcke Jr.* Helena en Anna, *Bouten* Kosmopoliet en *Kreije* Twee Cornelissen, Batavia; *Wolskie* Gouv. Elsevier, St. Thomas; *Visser* Hervatting, Gibraltar.

BROUWERSHAVEN 16 Febr., *Bok* Malijer, Bat.; *Guyt Jr.* Olivier van Noord, Londen.

VLISSINGEN 15 Febr., *Deinum* Eclipse, Calcutta.

ANTWERPEN 15 Febr., *Hoeksma* Cornelia Wilhelmina, avont.

BOMBAY 9 Jan., *Hoogeveen Heymans* Banca, China.

MONTEVIDEO 17 Dec., *Zeijlinga Ezn.* Zeebloem, Engeland.

FERNAMBUCK 5 Jan., *de Boer* Elisab. Johanna, Gibraltar.

ALEXANDRIA 3 Febr., *van der Werff* Henrika, Falmouth.

MALTA 1 Febr., *Homveld* Geertr., v. Ibraïla n. Vliss., na reparatie.

CADIX 31 Jan., *Schut* Eppo Hendrik, Rio Grande.

PAIMBOEUF 12 Febr., *Nepperus* Elisabeth, Santander.

LIVORNO 4 Febr., *Drent* Tjapke Schuringa, Falm.; — 8 *Besseling* Elsina, Londen.

GRAVESEND 13 Febr., *de Weerd* de Flecken Jovwer en *Zimmerman* Fenna Cath., Konst.

NEWPORT 12 Febr., *Scholtens* Hillechina Scholtens, Rott.

CARDIFF 11 Febr., *Potjer* Cath. Jantina, Malta.

QUEENSTOWN 12 Febr., *Wieringa* de Ommelanden, Clyde.

LIVERPOOL 11 Febr., *Breeland* Lummina Arentina, Galatz; *Smit* Marchina, Seville; *Gruppelaar* Hillechiena, Amst.

HAMBURG 14 Febr., *Zwanenburg* Anna Maria Henriette, Liverp.; — 16 *Kraan* Henderica Siberdina, Bremen.

Zeilklaar.

MARSEILLE 11 Febr., *Schuring* Stad Edam, Rott.

LONDEN 12 Febr., *Stenders* Stad Workum, Workum.

In lading.

MANILLA 6 Dec., *de Winter Jr.* Antoinette, Sydney.

LONDEN 14 Febr., *Schut* Coert Cornelius, Konst.; *Bottje* Gesina Alida, Antwerpen.

LIVERPOOL 14 Febr., *Vaalman* Maria Spes mea, Galatz.

ZOUTKAMP, 18 Febr. Vertrokken *van Sluis* Tjakina, Londen; *Vlas* Marianne, Harwich.

DELFZIJL, 15 Febr. Binnengekomen den 11 Febr., *Vos* Stientje Maria, Weener; — 13 *Pronk* Harm., de Noordzee; *Gurseky* Helena, Leer; *Kruizenga* Vr. Reina, Bremen; *de Groot* Beerendina Vegelina, Hamburg; *Eckhoff* Engelina, *Dallinga* Anna Hendr. en *Hagenau* ...., alle 3 Emden; *Panjer* Vr. Wijka, Hamburg; — 12 *Dirks* Vr. Fenna, Emden; *Mulder* Onrust en *Siemers* 6 Gebroeders, Norden.

Vertrokken 13 Febr., *Bolmeijer* de Onrust, Leer; — 14 *Smedes* Pietronella Alberdina, Hamburg.

Zeilklaar 14 Febr., het barkschip Zeven Broeders, Charleston.

AMSTERDAM, 16 Febr. Het schip Hermanus Franciscus, kapit. *Masdorp*, van hier te Newyork aangekomen, heeft op de reis een' orkaan doorgestaan, en daardoor lekkage bekomen en zeilen, kettingen, booten, kombuis, verschansingen, enz. verloren; overigens was aan boord alles wel.

KONSTANTINOPEL, 28 Jan. Het schip Magdalena Johanna, kapit. *Timmer*, van hier n. Galatz, lag den 20 dezer op de Donau ingevroren.

SOUTHAMPTON, 14 Febr De stoomboot Ericsson, van Newyork naar Havre, is alhier in de haven aangekomen, op sleeptouw hebbende het schip Maria Anna, kapit. *J. H. Duit*, van Londen naar Smyrna, zijnde lek en zeilende onder noodmasten; het volk was op de stoomboot overgegaan.

HOLYHEAD, 13 Febr. Het schip Marchina, kapit. *Smit*, van Liverpool naar Seville, is alhier lek binnengeloopen, hebbende op de banken van Wicklow gestooten.

AALBORG, 11 Febr. In den avond van den 8sten dezer is noordelijk van Laesoe gestrand de schooner Nijverheid, kapit. *Metus*, uit Delfzijl, van Alazzata naar Stettin, met rozijnen. Het schip zal denkelijk weg zijn, doch bij gunstig weder zou men het grootste gedeelte der lading, ofschoon beschadigd, kunnen bergen.

RENDSBURG, 15 Febr. Het Eiderkanaal is thans vrij van ijs. De volgende schepen zijn van Holtenau hier aangekomen: Alida Margrietha, kap. *Meijer*; Hillegina Annegina, kap. *de Vries*; Jacoba Geziena, kap. *Schuur*, en Jonge Willem, kap. *de Koning*.

Gepraaid den 28 Dec., op 22° Z.Br., 28° W.L., *Kamminga* Elisabeth en Johanna, v. Zierikzee n. Rangoon. — Den 1 Jan., ter reede van St. Helena, *Hageman* Harmonie, v. Calcutta n. Londen. — Den 10 Febr., op 49° N.Br., 7° 17′ W.L., *de Groot* Klasina Arendina, v. Troon n. Malaga.

LAATSTE BERIGTEN.

Binnengekomen.

AMSTERDAM 16 Febr., *Wirtjes* Clasina Aidina, Surin.; *Cupido* Mina, id.; *Heins* Georgina, Hamb.; — 17 *v. Olst* Mathilde, Soerab.; *de Haan* Victoria, Galatz; *Slankenberg* Twee Gebroeders, Hamburg; *Katt* Drie Gebroeders, Carolinerzijl; *Geltes* de Twee Gezusters, Emd.; vertrekt binnen door n. Rotterdam.

Bij ROUTHWOLD 15 Febr., *de Weerd* Hermina, v. Amst. n. Bat.

LIVERPOOL 16 Febr., *Hilbrands* Wendelina, Venetie.

NORTH SHIELDS 14 Febr., *Plokker* Anna, Rott.

CETTE 12 Febr., *Flik* Monnikendam en *Klasen* Antje, Marseille.

LAGUAYRA 28 Dec., *Jansen* Trident, Amst.

PORTO CABELLO 26 Dec., *Koster* Zeeploeg, Hamburg.

SURINAME 7 Jan., *de Lang* Goede Verwachting, Genua; — 10 *Nolles* Calypso, Amst.

VALPARAISO 24 Dec., *van Hees* Jan van Schaffelaar, Rott.

CALLAO 1 Jan., *Jonker* Tasmania, 5 *Jashi* Willem Barennsz. en *Noltee* Batavier, Chinca.

Vertrokken.

AMSTERDAM 18 Febr., *Gnodde* de Jonge Walrave, Palermo.

TEXEL 17 Febr., *Buikes* Ambarawa, Melbourne en Sydney; *Mulder* China, Bat.; *Rienitz* Java Koerier, id.; *Schuurman* Nepthunus, Soerabaya; *Schaap* Maria Johanna, Surin.; *Hillebrandt* Cath., Livorno; *Westers* Antina, id.; *Melenberg* Livorno Packet, id.; *Molenaar* Maria, Toulon; *Hazewinkel* Christ. Cath., Marseille; *van de Velde Smit* Aurora, id.; *Hazewinkel* Roelfina Kuyper, Porto; *Hofker* Zaanstroom, Liverpool; *Klein* Graaf v. Limb. Stirum, id.; — 18 *Abrahamz* Azia, Bat.; *Knaudt* Cath. Geertr., Triëst.

HELVOET 17 Febr., *Dik* Kaap Hoorn, Bat.; *Ruysch* Gerardus Jacobus, id.; *de Witt* Axim, St. George d'Elmina; *Mulder* Zorg en Vlijt, Liverp.; *Stasse* Op Hoop van Zegen, Grimsby.

MAASSLUIS 17 Febr., *Meijer* Courier, Abbeville.

ZIERIKZEE 16 Febr., *de Vries* Wester Schouwen, Swansea en Konst.

VLISSINGEN 16 Febr., *Rotgans* Otto, Bat.; *Harms* Jeannette Maria, *Brouwer* Alida en *Boekhoudt* St. Willebrordus, Konst.; *Engelsman* de Vlijt, Triest; *Hoeksma* Cornelia Wilhelmina, avont.

ANTWERPEN 16 Febr., *Struik* Dankbaarheid, Genua.

BORDEAUX 15 Febr., *Bakker* Vr. Geertje, Rott.

CAP-HAITI 1 Jan., *de Ruiter*, Cassandria, Rott.

SURINAME 6 Jan., *Hendriks* Sophia Elisabeth, 8 *Visser* Eliza en 10 *Harmsen* Louise Christina, Amst.; — 11 *Meijer* Zeevaart, Queenst.

VALPARAISO 16 Dec., *Jansen* Nova Zembla, Engeland.

IQUIQUI 3 Dec., *van Bentveld* Johanna Cornelia, Falmouth.

228ste STAATSLOTERIJ.

Prijzen van f 100 en daarboven.

Trekking der Vijfde Klasse.

12*de Lijst*. No. 2611 f 10,000; nos. 1105, 6292 en 16892 ieder f 1000; no. 5181 f 400; nos. 8081 en 9372 ieder f 200; nos. 1479, 4439, 8003, 11417, 14182, 15473, 18427, 18476 en 19514 ieder f 100.

HANDELSBERIGTEN.

Prijs van het Grof Roggenbrood.

GRONINGEN, 18 *Februarij* 1856.

4 Nederl. ℔ 46 cent.

GRAANMARKTEN.

GRONINGEN, 19 *Februarij*.

TARWE.		GERST.		Zw. Voer	40 ℔ f 3,20
Oude	70 ℔ f	Winter	52 ℔ f 5,50	- -	42 - - 3,40
N.Oml.1855	68 - 11,15	-	54 - - 5,90	- -	44 - - 3,60
- -	70 - - 11,90	-	56 - - 6,30	BOONEN.	
- -	72 - - 12,70	Zomer	54 - - 4,95	Paardeb.	f 6,25,50,75 f 7
- Old.	66 - - 9,50	-	56 - - 5,35	Gr. Erwt.	f
- -	68 - - 10,50	Knobbe	60 - - 6,25	Graauwe dito	f
- -	70 - - 11,25	-	62 - - 6,65	ZADEN, ENZ.	
- -	- -	HAVER.		Old. Koolz.	f
ROGGE.		Dikke	36 ℔ f 2,90	Oml. dito	f
Inl.	62 ℔ f 8,10	-	38 - - 3,20	N. Aveelz.	f
-	64 - - 8,70	-	40 - - 3,40	Zomerzaad	f
-	66 - - 9,20	-	42 - - 3,60	G. Mosterdz.	f
-	- -	-	44 - - 3,80	Lijnzaad	f
BOEKWEIT.		-	46 - - 4,00	Dederzaad	f
Gr. Zd.	64 ℔ f 7,20	-	48 - - 4,20	Gr. Gort	f 9,50 f 10,50
- -	66 - - 7,60	-	50 - - 4,40	Parel dito	de 100 ℔ f 12
- -	68 - - 8,00	W. Voer	36 - - 2,90		tot f 16,50
Zw. -	64 - - 7,00	- -	38 - - 3,15	Raapolie per vat	f 47
- -	66 - - 7,40	- -	40 - - 3,35		
Veen	64 - - 6,90	Zw. -	36 - - 2,80		
-	66 - - 7,30	- -	38 - - 3,00		

De handel in granen was, bij geringen aanvoer, weder aangenamer. Tarwe, vooral in de zware mooije soorten, weder hooger verkocht. — Rogge 15 c. en Boekweit 10 c. hooger afgaande. — Gerst alleen aan pelderijen mede iets hooger te plaatsen. — Haver meer gevraagd en 10 c. hooger verkocht. — Boonen wel zoo aangenaam. — Gort prijshoudend.

ROTTERDAM, 18 *Febr*. Tarwe f 30, Rogge f 20, Gerst, Haver en Boekweit f 6, Boonen f 25 en Koolzaad f 15 hooger.

AMSTERDAM, 18 *Febr*. Tarwe prijsh.; 129 ℔ witb. Pools. f 625; 126, 130 ℔ b. dito f 600, f 620; 129, 130 ℔ n. Geld. f 450, f 455; 130 ℔ dito f 460; 127 ℔ n. Vries f 420. — Rogge onveranderd; 124 ℔ Anclammer f 380; 119 ℔ Pruis, f 356 aan de Zaan; 118 ℔ n. Inl. f 322 op levering. — Gerst prijsh.; 96 ℔ n. Fries. Winter f 190. — Haver in een doen: 88, 89 ℔ dikke f 140, f 142. — In de vorige week, zoowel als heden, was de handel in rood Klaverzaad zeer belangrijk en voor buitenl. rekening werden tot onderscheidene prijzen de onderstaande partijen, zoowel aanzijnd als op levering, afgedaan: 100 b. Boven-Rijnsch; 160 b. Beneden-Rijnsch en 120 b. Maas.

Koolzaad ½ p. vl. hooger; op 9 vat in April 96 p. vl.; Sept. en Oct. 73½ p. vl. — Lijnzaad prijsh.; 107, 108 ℔ Egypt. f 370. — Raapolie dadelijk en op levering williger; op 6/w. f 51,50; vlieg. f 50; Mei f 47,75 a f 48,25 a f 47,50 a 75; Sept., Oct., Nov. en Dec. f 41. — Lijnolie dadelijk wel zoo aangenaam, op levering in een doen; op 6/w. f 37,75; vlieg. f 36,50; Maart f 36 a f 36,25; April en Mei f 36; Sept., Oct., Nov. en Dec. f 33,75 a f 33,50. — Hennepolie op 6/w. f 46,25; vlieg. f 45. — Raapkoeken f 100 a f 105. — Lijnkoeken f 13 a f 16.

LONDEN, 15 *Febr*. Van Tarwe en Meel is in deze week eene goede hoeveelheid aangevoerd, hoofdzakelijk uit Amerika en West-Indië; van ander graan was weinig ter markt; er waren niet veel koopers en toch ondervond inl. Tarwe goede vraag en was 1 sh. hooger. Vreemde werd op de vorige prijzen gehouden. De waarde van Gerst, Boonen en Erwten is als l.l. Maandag. Haver ondervond meer kooplust tot 6 p. prijsverhooging. Ook Meel ging beter van de hand.

Van den 18*den*. Tarwe vast, andere granen iets hooger betaald.

AMSTERDAM, 16 *Febr*. De stemming voor hennep heeft zich niet verbeterd en eerst na den afloop der veiling op den 18den dezer zal men den stand der prijzen, die thans bijna geheel nominaal zijn, juister kunnen aangeven.

SCHIEDAM, 18 *Febr*. Moutwijn p. N. vat f 19,50; Jenever f 25.

BOTERMARKTEN.

GRONINGEN, 19 *Februarij*. De prijs der Boter was heden: 1ste soort ⅛ ton f 21,50; 2de soort f 20,50.

LEEUWARDEN, 15 *Febr*. De prijs der boter was heden f 50.

AMSTERDAM, 18 *Febr*. De prijs der Boter was heden als volgt: Vriesche f 52 a f 54; Kuinder f 50 a f 52, Kamper f 51 a f 53; Deventer f 45 a f 49; Zwolsche f 49 a f 52.

LONDEN, 15 *Febr*. De aanvoer van Boter bestond deze week in: van Harlingen 2636 v., Havre 52, Ostende 1507, Antwerpen 358, Rotterdam 3986, Hamburg 632. De beste kwal. vreemde zijn goed gevraagd, maar infer. gaat langzaam af en prijzen zijn iets williger; beste Vriesche 114 a 116 sh., surplus 106 a 108 sh., 2de soort 94 a 95 sh., beste Holl. 92 a 96 sh., Kamper en Zwolsche 106 a 112 sh., beste Bosscher 98 a 102 sh., inferieure dito 70 a 76 sh., Groninger 94 a 98 sh., Emden en Leer 96 a 98 sh., Holteinsche en Kiel stoppel 108 a 116 sh., dito hooi- 106 a 116 sh., Fransche 90 sh.

Van den 18*den*. Vriesche Boter 119 sh.

VEEMARKTEN.

GRONINGEN, 17 *Febr*. Geen aanvoer van rundvee. Schapen mede weinig aanwezig; van levende varkens was een groote aanvoer, doch de handel traag, waardoor eenige verlaging in de prijzen werd te weeg gebragt, jonge varkens van f 10 tot f 27; oude of dragtige motten niet ter markt, geslagte dito weinig aanwezig.

LEEUWARDEN, 15 *Febr*. De veemarkt was goed voorzien en de handel flaauw; vele beesten, die onverkocht zijn gebleven, zijn door verkoopers naar elders gezonden; er waren aangevoerd ca. 300. Van vette kalveren en vette varkens werden er slechts enkele gepresenteerd, en tegen hooge prijzen afgezet, zoo ook de schapen, vooral in de beste soorten.

LONDEN, 18 *Febr*. De aanvoer aan de veemarkt bestond uit: 390 runderen (die gedeeltelijk à 3 d. per 8 ℔ lager zijn verkocht), 59 kalveren en 1960 schapen.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 18 *Februarij*.

NEDERL., Werk. Schuld $2\frac{1}{2}$ pCt. $63\frac{7}{16}$, $63\frac{1}{2}$; Dito Dito 3 pCt. $75\frac{3}{8}$, $75\frac{1}{2}$; Dito Dito 4 pCt. 93, $93\frac{1}{4}$; Amortis.-Syndicaat $3\frac{1}{2}$ pCt. $90\frac{15}{16}$, 91; Maatsch. v. Weldadigh. 4 pCt. 76. — BELGIE, $2\frac{1}{2}$ pCt. $51\frac{5}{8}$; Dito bij *Rothschild* $2\frac{1}{2}$ pCt. $51\frac{7}{8}$. — FRANKRIJK, Oblig. 3 pCt. $68\frac{3}{4}$. — SPANJE, Onb. Stukken $1\frac{1}{4}$ pCt. $23\frac{5}{8}$, $23\frac{13}{16}$, $23\frac{11}{16}$; Dito 3 pCt. $42\frac{5}{8}$, $42\frac{3}{4}$; Dito Binnenlandsche à 6/m. 3 pCt. $37\frac{15}{16}$, $38\frac{1}{16}$, 38; Amort. Schuld $6\frac{1}{2}$, $6\frac{9}{16}$. — PORTUGAL, te Londen 3 pCt. 43, $43\frac{3}{16}$, $43\frac{1}{8}$. — RUSLAND, Oblig. bij *Hope* en *Co.* 1798 en 1816 5 pCt. $101\frac{5}{8}$; Dito Dito 1828 en 1829 5 pCt. 101, $101\frac{1}{8}$; Certificaten bij Dito 1831 en 1833 5 pCt. $88\frac{3}{8}$, $88\frac{1}{2}$; Dito bij *Hope* 4 pCt. $81\frac{5}{8}$, 82, $81\frac{5}{8}$; Dito bij *Stieglitz en Co.* 4 pCt. $81\frac{1}{4}$, $81\frac{3}{8}$, $81\frac{1}{4}$; Cert. v. Inschr. in Assign. 6 pCt. $61\frac{7}{8}$; Dito 6 pCt. 63; 5 pCts. N. Russen bij *Stieglitz* $88\frac{3}{8}$, $\frac{1}{2}$; Dito 1855 $89\frac{15}{16}$, 90. — POLEN, Certificaten 4 pCt. $76\frac{1}{4}$, $76\frac{3}{8}$; Dito Aand. m. Loting 5 pCt. f 150.

OOSTENRIJK, Metall. 5 pCt. $76\frac{3}{4}$, 77, $76\frac{3}{4}$; Dito Nationale 5 pCt. $78\frac{3}{8}$, $78\frac{3}{4}$, $78\frac{7}{16}$; Dito Nieuwe 1847 $2\frac{1}{2}$ pCt. $39\frac{7}{16}$, $39\frac{9}{16}$, $39\frac{7}{16}$; Dito 1851 en 1852 $2\frac{1}{2}$ pCt. $39\frac{7}{16}$, $39\frac{9}{16}$, $39\frac{7}{16}$; Dito Nieuwe en Dito 1854 5 pCt. $83\frac{1}{4}$, $83\frac{1}{2}$, $83\frac{1}{4}$; Oostenr. Credit Anstalt f 178, f 180, f 179; Metall. 5 pCt. van Junij $76\frac{5}{8}$; Dito $2\frac{1}{2}$ pCt. van Oct. $38\frac{1}{2}$; Oostenr. Bank-Actiën f 1190, f 1192; Fransch Oostenr. Spoorw. f 132, $132\frac{1}{4}$; N. Weener Loten v. 250 fl. 1854 f 315; Pruiss. Dito f $203\frac{1}{2}$, f 204; Louis. bij *Hope* 5 pCt. $99\frac{1}{2}$; Bras. 5 pCt. $98\frac{1}{8}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{4}$; Dito 1843 5 pCt. $97\frac{3}{8}$; Dito $4\frac{1}{2}$ pCt. $91\frac{1}{4}$; Dito 1824 v. 200 £ 98; Mexik. 20, $\frac{1}{16}$; Dito Onb. $19\frac{15}{16}$, 20; Peru $4\frac{1}{2}$ pCt. 77; Gren. $19\frac{3}{8}$; Dito Uitg. $6\frac{5}{16}$, 7; Ecuador $3\frac{9}{16}$; Dito Onb. $3\frac{9}{16}$; Dito Coup. $47\frac{1}{2}$; Landw. $4\frac{3}{8}$; Venez. 27. $\frac{1}{8}$; Dito Onb. $26\frac{7}{8}$, $27\frac{1}{8}$, $26\frac{7}{8}$; Dito Uitg. 12; Grieken $5\frac{1}{2}$; Dito Onb. $5\frac{1}{4}$.

Holl. fondsen waren heden goed prijshoudend. — Van vreemde effecten waren Russ. vast. Oostenrijksche, die aanvankelijk eene neiging tot verderen vooruitgang vertoonden, blijven ten slotte, ten gevolge van eenige verkoopen, nagenoeg als gisteren. — Spaansche waren iets meer aangeboden. — Overigens verdient handel of variatie geene bijzondere vermelding.

Koers van het Geld: Beleen. 4; Prolong. $4\frac{1}{2}$; Disc. 4 pCt.

Laatste prijzen te 5 uur: Integralen $63\frac{7}{16}$; Spaansche $1\frac{1}{4}$ pCt. $23\frac{11}{16}$; Binnenl. 3 pCt. 38; Metall. 5 pCt. $76\frac{3}{4}$.

ADVERTENTIEN.

Waarde Stadgenooten!

Het PAROCHIAAL ARMBESTUUR der *ROOMSCH-KATHOLIJKE GEMEENTE* te dezer Stede, heeft de eer ter Uwer kennis te brengen, dat om geheel van hen onafhankelijke redenen, de Algemeene **COLLECTE**, welke zij op WOENSDAG den 20sten dezer wilde houden, tot op **WOENSDAG den 27sten dezer maand** is **UITGESTELD.**

GRONINGEN, 18 Februarij 1856.

Het Parochiaal Armbestuur voornoemd:
DE HOSSON, *Voorzitter.*
P. V. WITTE, *Secretaris.*

Natuurkundig Genootschap.

OPENLIJKE VERGADERING op HEDEN, WOENSDAG den 20sten Febr. 1856, 's avonds te zes uur.

REDEVOERING van Dr. C. H. VAN HERWERDEN, C.H.z.

BIJDRAGE van Dr. A. W. ALINGS.

KAARTJES voor VREEMDELINGEN zijn voor 50 Cents te bekomen bij Dr. G. A. STRATINGH, in de Heerestraat.

A. W. ALINGS, *Secretaris.*

ZEEMANS-COLLEGIE DE GRONINGER EENDRAGT.

VERGADERING ten Huize van de Wedw. BONTEKOE, op DONDERDAG den 21sten Februarij 1856, des avonds te 7 uur.

Namens het Bestuur:
A. SWAAGMAN,
Secretaris.

Openlijke Vergadering

der AFDEELING *HOOGEZAND* van de **Vereeniging tot Afschaffing van Sterken Drank**, op DONDERDAG den 21sten Februarij e.k., 's avonds te 7 uur, ten Huize van den Logementhouder K. J. NEVEN, te *Hoogezand*. Spreker: Ds. D. HENDRIKSZ, Pred. te *Kolham*.

Vergadering

der LEDEN van het **Genootschap *ter Beverdering van Nijverheid***, te *ONDERDENDAM*, op VRIJDAG den 22sten Februarij 1856, des namiddags te 3 uur, in het ***ZIJLVESTERHUIS*** aldaar.

De Secretaris:
Mr. A. J. VAN ROIJEN.

De **MAATSCHAPPIJ ter bevordering van Schilder- en Teekenkunst in *Friesland***, gevestigd te *Leeuwarden*,

Looft uit in het VAK van **Schilderkunst: eenen EEREPRIJS**, bestaande in een GETUIGSCHRIFT en EENHONDERD GULDEN, voor de zulks waardig gekeurde SCHILDERIJ, geheel afgewerkt, hoog in den dag 0.59 en breed 0.74 Ned. El,

voostellende:

Een **Boschrijk Landschap in den Herfst**, gestoffeerd met eenig VEE op den voorgrond, bij ONDERGAANDE ZON.

De bepalingen zijn te vernemen bij de Heeren CORRESPONDENTEN in alle voorname Steden in de *Nederlanden*, van de Maatschappij *Arti et Amicitiae* te *Amsterdam*, en bij den SECRETARIS van eerstgenoemde Maatschappij.

LEEUWARDEN, 8 Februarij 1856.

J. B. VAN ANDRINGA DE KEMPENAER,
President.
Iz. REIJNDERS,
Secretaris.

HUWELIJKS-, GEBOORTE- EN STERFBERIGTEN.

⁂ GRONINGEN, 17 Februarij 1856. Heden beviel van eene *DOCHTER* de HoogWelGeb. Vrouwe E. S. ALBERDA VAN EKENSTEIN—Baronnesse RENGERS.

⁂ Heden overleed mijne hartelijk geliefde Echtgenoot ALINA DOROTHÉA ZANTING, in den ouderdom van eenenzeventig jaren, diep betreurd door mij en hare verdere Betrekkingen.

GRONINGEN, 17 Februarij 1856.

R. NIJHUIS.

Eenige kennisgeving.

⁂ Heden overleed, in den ouderdom van bijna achtendertig jaren, mijne dierbare Echtgenoot, GEZINA WINTER, na een smartelijk lijden van eenige dagen. Slechts veertien maanden mogt ik met haar in een' genoegelijken echt doorbrengen; doch de overtuiging, dat zij rustig in den Heer is ontslapen, lenigt eenigzins de smart, waarmede ik haar nastaar in de zalige gewesten der eeuwigheid.

BEERTA, 17 Februarij 1856.

R. HOUWEN.

Familie, Vrienden en Bekenden gelieven deze als eene bijzondere kennisgeving aan te nemen.

⁂ Op nieuw werd ons ouderhart diep getroffen, daar het de Voorzienigheid behaagde van ons te nemen ons hartelijk geliefd op een na oudste Zoontje SEBO HARMS, in den ouderdom van 7 jaren en 3¼ maand.

GRONINGEN, 19 Februarij 1856.

J. BLOUW.
H. C. BLOUW—VALKEMA.

Eenige kennisgeving.

⁂ Door den Boekhandelaar **H. R. ROELFSEMA** is uitgegeven:

de 2de Aflevering van

SEBASTOPOL;

DOOR

Sir *JOHN RETCLIFFE.*

Inhoudende: De vermoording van den Baron VON HACKELBERG. — Eene soirée in de Salons der Vorstin LIEVEN. — Een morgen in het hôtel van Vorst OCZAKOFF. — Vorst OCZAKOFF in het kabinet van den Russischen Gezant VON KISSELEFF. — *Montenegro.* — Een bivouac op een der rotseilanden van het meer van *Scutari.* — Togt van NICOLAAS GRIVAS naar *Scutari.*

De 3de aflevering volgt binnen 14 dagen.

HET OUDE

EN

HET NIEUWE LICHT,

DOOR

Dr. *L. S. P. MEIJBOOM.*

Uit te geven in 12 MAANDELIJKSCHE AFLEVERINGEN, à 15 Centen ieder.

H.H. Boekhandelaren, die op dit Werk INTEEKENAREN bekomen, doch hiervan nog geen berigt gezonden hebben, worden verzocht, dit zoo spoedig mogelijk te doen, ten einde hun de TWEEDE AFLEVERING, getiteld:

DE TWEE GELOOFSVERBONDEN,

op den 1sten dezer verschenen, ten vervolge te kunnen toezenden.

AMSTERDAM, Februarij 1856.

H. A. FRIJLINK.

Een nieuw werk van ELISE

verschijnt op heden bij den Boekh. **S. E. VAN NOOTEN**, te *Schoonhoven*, onder den titel van:

FANTASMAGORIËN,

DOOR

MEVR ELISE VAN CALCAR, GEB. SCHIOTLING.

Schrijfster van »HERMINE"; »EVANGELINE", enz.

INHOUD:

Fantasmagorische Klinkers en Moppen.	*Rebecca's kolen en Grietje's doofpot.*
Een Genius in de Fabriek.	*Antipas.*
Zamenspraak en Alleenspraak.	*Geen kale hoofden meer!*
Visioen, of het hoofd eens Auteurs van binnen.	*Theobald en Rosamunda.*
	De Humorist.
De vertelling van den Uilentoren en wat daar verder volgt.	*De Beukenboom.*
	Benaauwde Droomen.
Anno 2000.	*Edmund en Abelard.*
Jonathan.	*Lotgevallen van een klompje goud.*
Natuur en Onnatuur.	*De Herders en de wilde Jager.*
Adelbert.	*Amandus en zijne broeders.*

Het werk is uitgegeven in gr. 8vo met eene fraaije Staalgravure van J. W. KALJSER. Prijs f 2,50.

Een iegelijk, die iets te VORDEREN heeft van — of SCHULDIG is aan wijlen **JACOB FREERKS DE VRIES**, in leven *Zaakwaarnemer* op *den Hoorn*, in de Gemeente *Leens*, wordt bij dezen verzocht daarvan **opgave** of **betaling** te doen in den loop dezer maand Februarij aan de ondergeteekende MARTJE JOOSTENS ALDERTS, Wedw. J. F. DE VRIES, wonende op *den Hoorn.*

HOORN, 17 Februarij 1856.

M. J. ALBERTS.

Ieder, die iets te VORDEREN heeft van — of VERSCHULDIGD is aan **SIEWERT JANS HUIZENGA**, vroeger Steenfabrikant te *Bedum*, wordt verzocht, daarvan Opgave of Betaling te doen, vóór of uiterlijk den **1sten Maart 1856**, aan R. J. VAN BRUGGEN, te *Bedum.*

F. J. HUIZENGA.

Aanbesteding

van het AFBREKEN der OUDE en het BOUWEN eener NIEUWE KERK en TOREN, met bijlevering der daartoe benoodigde Materialen, te *Nieuw-Beerta*, waarvan Bestek en Teekening voorliggen ten Huize van G. E. KUIPER, te *Nieuw-Beerta.*

De Besteding zal geschieden bij enkele Inschrijving, op ZATURDAG den 1sten Maart, des middags te 12 uur, ten Huize van F. N. SIKS, te *Nieuw-Beerta*, alwaar de INSCHRIJVINGSBILJETTEN moeten bezorgd worden tweemaal vierentwintig uren vóór het tijdstip der Aanbesteding.

Zullende aanwijs in loco geschieden op DONDERDAG den 28sten Februarij, des morgens te tien uur.

*** Ten overstaan van Mr. **J. H. GEERTSEMA**, Notaris te *Groningen*, zullen, op **HEDEN**, WOENSDAG den 20sten Februarij, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein EEKHOFF, aan de Groote Markt, publiek ter verkoop worden aangeboden:

I. Eene nette en ruime **KOOPMANS BEHUIZING**, staande Zuidzijde aan de Noorderhaven te *Groningen*, get. I 226, door Mejufvrouw de Wedw. WOLTERS bewoond.

II. Eene zeer nette BEHUIZING met OPEN PLAATSJE, staande Noordzijde aan het Kattendiep te *Groningen*, doende jaarlijks tot grondpacht *f* 3.70, door den Heer J. ALDERSHOFF in huur bewoond.

III. Eene zeer nette, nieuws doortimmerde BEHUIZING, staande Noordzijde aan het Zuiderdiep te *Groningen*, get. G 261.

IV. Eene nieuws doortimmerde BEHUIZING, staande ten Westen het voorgaande perceel, get. G 260, door de Wedw. SMIT en VAN HEGEL in huur bewoond.

V. Eene BEHUIZING, staande als vorig perceel, get. G 258, door DE VRIES en S. LEVIE in huur bewoond.

VI. Eene ruime BEHUIZING, staande Zuidzijde op de Nieuwstad te *Groningen*, get. G 92, door Vrouw DE BOER in huur bewoond.

Te aanvaarden op den 1sten Mei 1856.

Te bezien daags vóór en op den Verkoopdag, perc. I, II en III van 11—3, op BEWIJZEN VAN TOEGANG, ten KANTORE van den Notaris verkrijgbaar, en de overige perceelen van 10—12 en 2—4 uur.

NB. Over perceel II kan de halve Koopschat onder regt van eerste hypotheek blijven uitstaan.

Mr. J. H. GEERTSEMA, C.z.,
Adv. en *Not.*

*** Ten overstaan van Mr. **J. H. GEERTSEMA**, Notaris te *Groningen*, zal, op ZATURDAG den 23sten Februarij 1856, des avonds te 7 uur, ten Huize van de Wedw. RASKER, aan het Ameland te *Groningen*, publiek ter verkoop worden aangeboden:

Het **NEDERLANDSCH KOFSCHIP** genoemd ***JOHANNES JACOBUS***, groot 70 Ton, bevaren door Kapit. W. GIALTS, met al deszelfs OPGOED en TOEBEHOOREN, op reis naar *Groningen*.

Nadere inlichtingen te bekomen ten Kantore van den voornoemden Notaris.

Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op WOENSDAG den 27sten Februarij, des voormiddags te 10 uur en vervolgens, voor de Behuizing van wijlen Mevrouw de Wedw. H. REIJERS, in de Brugstraat te *Groningen*, publiek worden verkocht: onderscheidene **MAHONIE-** en **EIKENHOUTEN MEUBELEN**, KOPER- en TINGOED, PORSELEIN-, AARDE- en VAATWERK, BEDDEGOED, VLOERKLEEDEN en hetgeen meer zal worden gepresenteerd.

Te bezien daags bevorens, des namiddags van 2—5 uur.

Op Donderdag den 28sten Febr.,

des avonds te 7 uur, ten Huize van A. MIDDELKOSTER, ten overstaan van den ondergeteekenden Notaris, Verhuring der **LANDERIJEN** bij *Koekkoek* en *Harsensbosch*, behoorende aan Mr. J. J. CREMERS C. S., voor een Saizoen, om te Hooijen en te Weiden.

Mr. J. W. QUINTUS.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op DONDERDAG den 6den Maart 1856, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein H. MENSINGA, buiten de Boteringepoort te *Groningen*, voor *één Saizoen* publiek worden verhuurd:

I. Ongeveer 26 B. GROENLAND, gelegen in *den Paddepoel*, bij *Groningen*, toebehoorende aan J. WOLTERS. II. Ongeveer 6 B. GROENLAND, gelegen in *den Paddepoel*, toebehoorende aan Mejufvrouw de Wedw. J. WITKOP. III. Ongeveer 6¼ B. GROENLAND, gelegen achter de Rijskampen, toebehoorende aan E. P. BORGMAN; en IV. Ongeveer 4¼ B. GROENLAND, gelegen achter de Rijskampen, toebehoorende aan J. W. RUTGERS; alles in perceelen, zoo om te Hooijen en te Weiden te zamen, als bij Topgras en Naweide ieder afzonderlijk.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op VRIJDAG den 7den Maart 1856, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein H. T. DE BOER, te *Ooster-Hoogebrug*, voor *één Saizoen* publiek worden verhuurd:

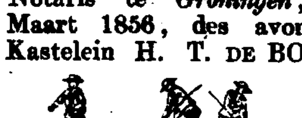

Ongeveer 40 B. LAND, gelegen te *Euvelgunne*, toebehoorende aan den Heer J. HOMMES; ongeveer 17 B. LAND, gelegen te *Euvelgunne*, toebehoorende aan den Heer D. VAN HOUTEN; ongeveer 5 Bunders LAND, gelegen onder *Noorddijk*, bij de Plaats van C. P. VAN DIJKEN, en het GRASGEWAS van den *Euvelgunsterweg*; — alles in Perceelen, om te Hooijen, Weiden en Bouwen.

Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op ZATURDAG den 8sten Maart 1856, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein E. H. AALFS, voor de Ebbingepoort te *Groningen*, voor *één Saizoen* publiek worden verhuurd: Ongeveer 30 Bunders best OUD GROENLAND, gelegen te *Noorder-Hoogebrug*, toebehoorende aan H. H. BOSMAN, en ongeveer 8 B. best GROENLAND, gelegen aan den *Wolddijk*, toebehoorende aan HEMME HEMMES.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op MAANDAG den 10den Maart 1856, des avonds te 6 uur, ten Huize van den Kastelein DIJKSTRA, te *Hoogkerk*, publiek worden verkocht: Ongeveer 3¼ B. TARWE, 1 B. ROGGE en 1¼ B. KOOL, alsmede voor één Saizoen verhuurd: Ongeveer 25 B. uitmuntend GROENLAND, om te Hooijen of te Weiden, en ongeveer 4 B. LAND om te Bouwen; alles in Perceelen, gelegen onder *Hoogkerk*, en toebehoorende aan de Erven J. J. DE BOER.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op WOENSDAG den 12den Maart 1856, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein E. H. AALFS, voor de Ebbingepoort te *Groningen*, voor één Saizoen publiek worden verhuurd:

Ongeveer 7 B. best GROENLAND, gelegen in 4 Stukken aan het Selwerderdiepje; ongeveer 7 B. best GROENLAND, gelegen in 3 Stukken, achter *Borgham*; ongeveer 1¼ B. best LAND, gelegen aan den *Wolddijk*; — en ongeveer 5 B. best LAND, mede aan den *Wolddijk*, alles toebehoorende aan den Heer G. VAN BOLHUIS LIEFTINCK; ongeveer 9¼ B. best OUD GROENLAND, *BORGHAM* genoemd, toebehoorende aan Mejuffer A. A. WICHERS, en ongeveer 6 B. best GROENLAND, de *VLINTEVENNE* genoemd, gelegen aan den Adorperweg, toebehoorende aan den Heer J. D. VISSERING; alles in Perceelen, zoo om te Hooijen en te Weiden te zamen, als het Topgras en de Naweide ieder afzonderlijk.

*** Ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op DONDERDAG den 13den Maart 1856, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein D. BOLT, buiten de Steentilpoort te *Groningen*, voor *één Saizoen* publiek worden verhuurd, de navolgende **LANDERIJEN**, gelegen buiten de Steentilpoort te *Groningen*, als: Ongeveer 6 B. uitmuntend GROENLAND, in 3 Stukken, aan de Stadsgracht, en ongeveer 5 B. best GROENLAND, in 3 Stukken, aan het Zaagmulderswegje, toebehoorende aan den Heer G. VAN BOLHUIS LIEFTINCK; — ongeveer 7 B. best GROENLAND, aan het Damsterdiep, toebehoorende aan Mejufvrouw de Wedw. J. R. TIJL, en ongeveer 9 B. best GROENLAND, in 4 Stukken, mede aldaar, toebehoorende aan den Heer K. MAATHUIS; alles in Perceelen, zoo om te Hooijen en te Weiden te zamen, als het Topgras en de Naweide ieder afzonderlijk.

*** Ten overstaan van den Notaris Mr. **J. J. CREMERS**, zullen, ten Huize van J. H. EEKHOFF, te *Groningen*, op WOENSDAG den 27sten Februarij 1856, des avonds te 7 uur, in het openbaar worden verkocht:

I. Zeven WONINGEN, staande Zuidzijde in de Butjesstraat te *Groningen*, met OPEN GROND achter ieder van dezelve, get. A 98, 99, 100, 1.2.3, 101.

II. Zeven WOONKAMERS met OPEN GROND voor dezelve, staande mede aldaar, in 't Klooster, get. A 95, 1.2.3.4.5.6, behoorende aan J. R. ANNANIAS en Vrouw.

III. Eene BEHUIZING met STALLING, MANDEELIGEN GANG en eenigen OPEN GROND, get. T, no. 217, staande en gelegen op vrij eigen grond, in de Sledemennerstraat, Oostzijde, bewoond door den Eigenaar H. J. WOLDRING en anderen.

IV. Eene MESTDOBBE, gelegen ten Zuiden van 't vorig Perceel.

V. Het REGT van een VOERWERK in de Vereeniging van Achttien bij Der-A te *Groningen*.

VI. Eene BEHUIZING met WERKPLAATS, get. P 332, staande aan 't Schuitendiep, op eigen grond, in eigendom bewoond door I. J. WALKER, H.z. Inmiddels **UIT DE HAND TE KOOP.**

Vrijdag den 29sten Februarij,

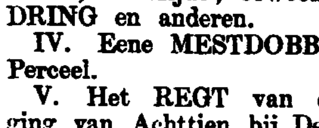

des avonds te 7 uur, ten Huize van H. MENSINGA, buiten de Boteringepoort, ten overstaan van Mr. **J. W. QUINTUS**, Verhuring der **LANDERIJEN** bij de Plaats in *PADDEPOEL*, behoorende aan Mr. J. J. CREMERS; om te Hooijen en te Weiden; en ten overstaan van Mr. **J. J. CREMERS**, Verhuring van ongeveer 6 Bunders bij het *Hemelrijk*, en 4 Bunders onder *Adorp*, behoorende aan den Heer A. R. SORMANI, om te Weiden.

De **VERHURING** van het **LAND** van JAN DE VRIES, ten Huize van den Kastelein AALFS, zal plaats hebben op **Zaturdag den 1sten Maart 1856**, in plaats van VRIJDAG den 29sten Februarij 1856.

Mr. J. J. DE SITTER, *Notaris.*

Mr. **E. VAN EERDE**, Notaris te *Groningen*, gedenkt, op DINGSDAG den 11den Maart 1856, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein T. GRAALMAN, in de Nieuwe Boteringestraat te *Groningen*, publiek, voor den tijd van één Saizoen te verhuren: Ongeveer 16 Bunders LAND, gelegen in den *Hoogen Paddepoel*, onder *Adorp*, in eigendom toebehoorende aan Mevrouw de Wedw. van wijlen den Heer Mr. T. P. TRESLING.

Om te Weiden en te Hooijen.

Mr. E. VAN EERDE, *Notaris.*

*** De **GROENLANDEN-VERHURING** van den Heer O. J. QUINTUS, te ***Aduarder Voorwerk***, zal plaats hebben in de **laatste helft** van **Maart** eerstkomende, nader aan te kondigen.

ZEEUWSCH IJPEN HOUT.

ZATURDAG den 23sten Februarij 1856, des morgens te 11 uur, zal, op de werf van J. DE HAAN, buiten het Kleinepoortje, bij *Groningen*, publiek, *voetstoots* worden verkocht:

Eene lading **ZEEUWSCHE IJPEN STAMMEN**, waaronder drie **extra zware** IJPEN, en zes ESSCHEN; aldaar liggende en dagelijks te bezien.

HEKKEMA & BARLINCKHOFF.

*** Mr. **A. J. VAN ROIJEN**, Notaris te *Onderdendam*, zal, op MAANDAG den 25sten Februarij 1856, des namiddags te 4 uur, in het GEMEENTEHUIS te *Kloosterburen*, ten verzoeke van den Heer H. S. VELDMAN en zijne Echtgenoot ANJE J. MULDER; publiek, bij strijkgeld, presenteren te verkoopen:

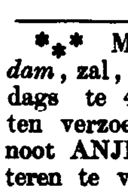

I. Een' kapitalen, sterk betimmerden, wel onderhouden en zeer gelegen **PELMOLEN**, met diens ERF, groot 7 R., 70 E. II. Eene BEHUIZING en SCHUUR, met derzelver HEEMSTEDE, groot 6 R., 70 E., beide vrij en eigen grond. III. Eene ruime en zeer gerijfelijke BEHUIZING, no. 29, door henzelven bewoond, met de BEKLEMMING van het HEEM, 's jaars huur doende *f* 5—00. IV. De VASTE BEKLEMMING van een BUITENTUIN, zullende 's jaars op Mei tot vaste huur doen *f* 7—00, groot 9 R., 90 E. V. Den EIGENDOM van No. IV. VI. De VASTE, ONOPZEGBARE BEKLEMMING van 1 B., 95 R., 80 E. uitmuntend oud GROENLAND, doende 's jaars tot vaste huur *f* 14—00. VII. ADIDEM van 2 B., 8 R., 50 E. Dito, doende 's jaars tot vaste huur *f* 14—00.

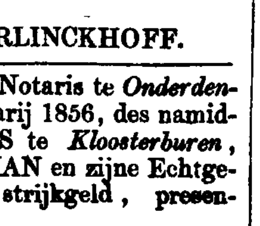

Alles staande en gelegen in de Molenrij te *Kloosterburen*; om op den 1sten Mei 1856 te aanvaarden.

Informatiën zijn te bekomen ten Kantore van
Mr. A. J. VAN ROIJEN.

LANDVERHURING.

Mr. **R. M. A. DE MAREES VAN SWINDEREN**, Notaris te *Ezinge*, zal, op DINGSDAG den 26sten Februarij e.k., des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein P. T. HOOLSEMA, te *Ezinge*, publiek, voor één Saizoen verhuren:

Ongeveer 40 Grazen uitmuntend **GROENLAND**, om te Hooijen en te Weiden; alles gelegen bij het Dorp *Ezinge* en toebehoorende aan T. B. HOOLSEMA.

Mr. R. M. A. DE MAREES VAN SWINDEREN.

*** Mr. **W. A. OFFERHAUS**, Notaris te *Nieuwolda*, gedenkt, op ZATURDAG den 23sten Februarij 1856, des namiddags te 3 uur, ten Huize van P. K. BOS, te *Wagenborgen*, ten verzoeke van E. E. OOSTERVELD en Vrouw, publiek te verkoopen:

Eene beklante ***IJZERSMEDERIJ***, staande en gelegen te ***Wetwert***, groot 11 Roeden, doende tot huur *f* 6—00.

*** De Notaris **N. SICKLER**, te *Augustinusga*, zal, ten verzoeke van de Heeren Mrs. JAN VAN DER VEEN en R. IJ. WARMOLTS, te *Leeuwarden*, na bekomene Regterlijke autorisatie, op DINGSDAG den 26sten Februarij 1856, des namiddags te 4 uur, in de *Roskam*, bij de Wed. WADMAN, te *Buitenpost*, provisioneel verkoopen:

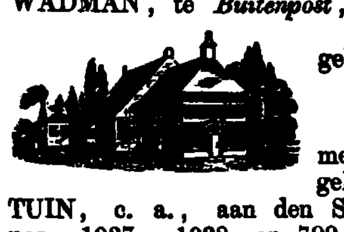

I. Eene voor eenige jaren nieuwgebouwde **HEEREN HUIZING** met SCHUUR, ERF, smaakvol aangelegden TUIN, HOVING en MOESTUIN, c. a., aan den Straatweg te *Buitenpost*, sectie A nos. 1037, 1038 en 799, groot 0—73—70, door Mejufvr. de Wed. H. R. BOS wordende bewoond.

II. Een Stuk uitmuntend vruchtbaar WEIDELAND, gelegen aan en achter het vorige Perceel, sectie A no. 800, groot 1—81—80.

III. Een Stuk DITO, gelegen aan en achter het vorige, sectie A no. 801, groot 1—62—60.

IV. Een Stuk vruchtbaar BOUWLAND, gelegen ten Westen van en aan den Straatweg onder *Twijzel*, sectie A no. 234, groot 0—50—10.

V. Een Stuk DITO, gelegen aan en achter het vorige Perceel, sectie A no. 115, groot 0—71—60.

VI. Een Stuk DITO, gelegen aan en achter het vorige, sectie A no. 116, groot 1—29—00.

VII. Een Stuk WEIDELAND, onder *Twijzel*, sectie B no. 57, groot 0—70—40.

VIII. Een Stuk VERGRAVEN LAND, ten Oosten van het vorige Perceel, sectie B no. 60, groot 1—27—20.

IX. Eene MANNEN ZITPLAATS in de Kerk te *Buitenpost*.

X. Eene VROUWEN ZITPLAATS in dezelfde Kerk.

Te aanvaarden Perceel 1, 9 en 10 op den 12den Mei 1856, en de overige Perceelen, alsmede den Moestuin van Perceel 1, acht dagen na de finale Toewijzing.

Houtboeldag.

Mr. **B. HAITZEMA VIËTOR**, Notaris te *Winschoten*, gedenkt, ten verzoeke en bij de Behuizing van den Scheepstimmerman W. W. KUIPER, te *Oude Pekela*, op DINGSDAG den 26sten Februarij 1856, om de menigte der Perceelen des middags precies te twaalf uur, publiek, op gewone Boelgoeds-Conditiën te verkoopen:

Eene groote partij **SCHEEPSTIMMERHOUT**, bestaande, onder anderen, in: KROMHOUT, waaronder eenige **zware stukken**, VLAKSTUKKEN, DEKBALKEN, PLANKEN, SCHOLLEN, SCHROTEN en hetgeen meer zal worden gepresenteerd.

B. HAITZEMA VIËTOR, *Notaris.*

Boeldag,

op DONDERDAG den 28sten Februarij 1856, *precies* te 10 uur 's morgens, in het Bosch bij de *Bakkerslaan* te *Harkstede*, van eenige **100 ESSCHEN WEEKHOUT**, voor Stelmakers en Stoeldraaijers, alsmede **BRANDHOUT**; voorts eenige **1000 EIKEN en ESSCHEN SCHENSEN.**

Mr. J. RENGERS HORA SICCAMA, *Notaris.*

TE HUUR:

Eene nette **WONING**, buiten de Heerepoort, dadelijk of op den 1sten Mei. Te bevragen bij P. MEIJER.

TE HUUR, tegen Mei aanst.:

Een **BENEDENHUIS** met ruime WERKPLAATS, in den Achter-den-Muur bij de Noorderhaven, letter I no. 156.

TE HUUR:

Een groot **WAGENHUIS** met STALLING voor drie Paarden c. a. Adres *Dr.* L. OORTWIJN.

Wordt gevraagd te Huur:

Een **VOORHUIS** of **BENEDEN-VOORKAMER** in een bewoond Huis, gelegen op eenen goeden stand, om voor eenigen tijd in **uit te pakken.** Hierop reflecterende, adres: BUREAU DEZER COURANT, lett. M.

UIT DE HAND TE KOOP

op aannemelijke voorwaarden:

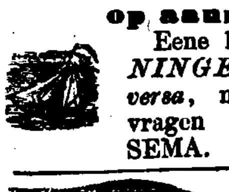

Eene **halve TREKSCHUIT**, van *GRONINGEN* op *UITHUIZEN*, *ULRUM*, *vice versa*, met AANDEEL in de **BARGE**. Te bevragen bij den Notaris Mr. J. H. GEERTSEMA.

De Ondergeteekende berigt bij deze, dat hij zich te ***Groningen*** heeft gevestigd als **CARGADOOR en COMMISSIONAIR IN ASSURANTIËN**, en beveelt zich zoodanig H.H. KOOPLIEDEN, REEDERS en SCHEEPSKAPITEINS ten vriendelijkste aan.

Het KANTOOR is gevestigd *Noorderhaven* (hoek van het Ameland).

GRONINGEN, 11 Februarij 1856.

H. J. KARS.

De ondergeteekende heeft de eer te berigten, dat hij met zijn gewoon assortiment **HORLOGIËN** en **BIJOUTERIËN** zich alhier is gearriveerd en logeert bij Mejufvr. BULSING.

J. C. G. ROOS.

Let wel!

Bij de Wedw. **J. A. VEERE**, op den hoek van de Haddingestraat, zijn **voor** ***oud*** **TE KOOP**: twee paar **JUWEELEN PLAATSPELDEN**, voor een billijken prijs.

Eene behoeftige vrouw hier ter Stede heeft gedurende twee jaren aan rheumatische pijnen gesukkeld, die zich voornamelijk in schouders en armen openbaarden en waartegen geen middel iets vermogt. Door een **Goldbergerschen Ketting** werd zij binnen acht dagen daarvan bevrijd.

HARLINGEN, 10 November 1855.

P. L. MIRANDE, P.z.

Goldberger's Kettingen

genezen hoofdpijn, aangezigts-, tand- en oorpijn, krampkolijk, maagkramp, borstkramp, hartkloppen, zenuwzwakte, beving, pijn in de lenden, stijfte in de leden, gewrichtspijn, pootje, handjicht, vliegende jicht, zwakte der oogen, hardhoorigheid en alle andere rheumatische en zenuwziekten.

Zij worden voor *f* 1.80 — 2.70 — 3.60 — 5.40 in onderstaande Depôts verkocht.

Amsterdam, VERKOOPHUIS; *Assen*, H. P. A. VAN GORCUM; *Delfzijl*, A. W. C. KEIJZER; *Groningen*, C. RIKKERS en M. GAASBEEK; *Hoogezand*, F. M. DIKEMA; *Meppel*, A. JEULEN en Co.; *Nieuwolda*, R. P. v. CALCAR; *Noordbroek*, W. B. TEDINGA; *Pekela*, J. T. FELDBRUGGE en FELDBRUGGE en Co.; *Stads-Kanaal*, H. KREKEL; *Steenwijk*, K. TIMMERMANS; *Veendam*, S. SAVENIJE; *Winschoten*, G. WASMAN, en in de bekende Depôts in de andere Steden.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.

BERAADSLAGINGEN

Behoort bij de Groninger Courant van 20 Februarij 1856, no. 22.

OVER HET VOORSTEL TOT HET HOUDEN EENER ENQUETE OMTRENT HET MISBRUIK VAN STERKEN DRANK.

In ons vorig nommer hebben wij reeds kort den afloop medegedeeld van de beraadslagingen die in de Tweede Kamer hebben plaats gehad nopens het voorstel van den heer *Rochussen*, waarbij eene enquête gevraagd wordt omtrent het misbruik van sterken drank.

Om het belang der zaak, komen wij er nu meer uitvoerig op terug.

In de zitting van Donderdag en Vrijdag liep de discussie hoofdzakelijk over twee punten. Ten *eerste* werd bij deze gelegenheid de vraag behandeld, hoever zich het regt van enquête uitstrekt. De heer *Bosscha* was van oordeel dat dit regt onbeperkt is en niet begrensd tot punten van wetgeving. Dit gevoelen lokte tegenspraak uit van andere leden, o. a. van de heeren *v. Rappard* en *de Kempenaer*, die zich op de geschiedenis der grondwetsherziening en op het werk van den heer *de Bosch Kemper* beriepen om aan te toonen, dat van het regt van enquête een voorzigtig gebruik moet gemaakt worden en dat dit regt binnen wettige grenzen is beperkt. De meeste sprekers waren het intusschen daarin eens, dat het thans aanhangige vraagstuk zeker vatbaar was om aan eene enquête te worden onderworpen.

In de *tweede* plaats werd de hoofdzaak behandeld, namelijk de middelen tegen het misbruik van sterken drank te nemen.

De heer *Westerhoff* nam daarbij het eerst het woord. Hij vangt aan met te zeggen, dat hij tot zijn leedwezen niet heeft kunnen instemmen in den jubeltoon, die uit zoo veler mond gehoord was, toen men van het voorstel van den heer *Rochussen* kennis nam. Hij zal *tegen* dat voorstel stemmen en geeft de redenen van zijne afkeuring op.

» Ons geacht medelid dan, zoo zegt de spr., verlangt, dat de Tweede Kamer der Staten Generaal besluite tot het houden van een onderzoek:

1° naar het bestaan en den omvang der kwaal, welke het gevolg is van het gebruik en misbruik van sterken drank in het algemeen; en over het toenemen of verminderen van dat gebruik onder zekere standen der maatschappij, of in zekere gewesten des Rijks in het bijzonder;

2° naar den invloed daarvan, zoowel op de stoffelijke welvaart, als op den verstandelijken en zedelijken toestand des volks;

3° naar de middelen tot bestrijding of uitroeijing dier kwaal, welke het openbaar gezag, hetzij als wettelijke bepalingen, hetzij als plaatselijke verordeningen, zal kunnen en behooren aan te wenden.

» Voor dat ik een woord over elk dezer drie punten in het midden breng, meen ik de opmerking te moeten maken — en de geachte voorsteller zal mij dit wel ten goede willen houden — dat het voorstel onmiskenbaar eene aristocratische kleur op het voorhoofd draagt en dat dit alleen genoeg zou zijn om mijne goedkeurende stem er aan te weigeren. De geachte voorsteller spreekt in het eerste punt wel van het gebruik van sterken drank » onder *zekere* standen", doch het blijkt duidelijk genoeg, dat hier de lagere standen der maatschappij bedoeld zijn, en zoo men mogt twijfelen, dan zal de memorie van beantwoording allen twijfel in dezen opheffen, aangezien daarin uitdrukkelijk gezegd wordt, dat bij den geachten voorsteller, in overeenstemming met het bij zoo vele aan de Kamer ingediende adressen betoogde, de meening bestaat, dat het gebruik van sterken drank toenemend is bij de lagere standen. Onder eerbiediging van des voorstellers ziens- en handelwijze in dezen, veroorlove hij mij hier van hem te verschillen en te verklaren, dat ik het onedelmoedig, onbillijk en onvoegzaam zou vinden, indien de wetgevende magt goed mogt vinden om bij te dragen tot het uitspreken van een meer of min ongunstig oordeel over den zedelijken toestand van *bepaalde* standen der maatschappij, om, onder voorbijzien der hoogere, de *lagere* standen juist met eene zwarte kool te teekenen, voor het oog der wereld te schandvlekken en zóó de laatste sporen van eergevoel bij dien stand uit te wisschen. Vooral zou ik zoodanige eenzijdige inquisitie onedelmoedig, onbillijk en onregtvaardig vinden, omdat, wat men er ook van zeggen moge, het toch grootendeels de schuld der hoogere standen zoude moeten genoemd worden, indien bij onderzoek bleek, dat het bedoelde kwaad werkelijk bij dien stand toenemende is, aangezien die nuttige, producerende stand geheel aan zich zelven wordt overgelaten, geen opvoeding geniet, geheel verwaarloosd wordt en dien ten gevolge verwildert; terwijl men bovendien niet moet vergeten dat de lagere standen, in hun doen en laten, veelal de hoogere standen tot voorbeeld nemen en trachten na te volgen; waarom *Sacary* ook te regt schrijft, dat het bederf der Staten altijd van de grooten zijn begin neemt.

» Waarom dus hier het onderzoek ook niet uitgestrekt tot de categorie van wijn- en likeurdrinkers en ook dezen voor het oog der wereld als zuipers ten toon gesteld? Waarom geen onderzoek voorgeslagen naar de consumtie en het verdwijnen van die tallooze okshoofden van verschillende wijnen en likeuren, die jaarlijks bij ons ingevoerd of gefabriceerd worden? Vreest men zoodanig onderzoek? Of denkt men welligt dat dronkenschap door wijn of likeuren te weeg gebragt, geoorloofd, fatsoenlijk, minder schandelijk, minder schadelijk, minder verwoestend voor ligchaam en ziel is en het misbruik daar van minder verderfelijk op de stoffelijke welvaart en op den verstandelijken en zedelijken toestand des volks werkt? Meent men inderdaad dat de werking der alcohol op het ligchaam zooveel anders is indien die onder den naam van jenever binnengeslagen wordt, dan wanneer men ze inneemt als bestanddeel van deze of gene wijn- of likeursoort? Dit schijnt wel zoo, daar de afschaffers en vrienden van matigheid zich van wijnen en likeuren niet onthouden, zich daarvan integendeel soms ruimschoots bedienen, en die zelfs aan de jeneverdrinkers aanprijzen. In het laatst uitgekomen nommer van den *Volksvriend* onder anderen, wordt nog aan een jeneverdrinker gezegd: » wees toch zoo goed, mijn vriend, in plaats van uw glaasje bitter een glas madera of bessenwijn te drinken," even als of madera en bessenwijn, vooral zoo deze laatste oud is, geen dronkenmakende kracht bezaten, niet nadeelig op het ligchaam werkten en geen alcohol bevatteden! Verschillende scheikundigen hebben het alcohol-gehalte van onderscheidene wijnen, jenever, brandewijn, bieren enz. onderzocht, en daaruit blijkt, dat het alcohol-gehalte van den jenever, tegen het gebruik waarvan zoo overdreven te velde wordt getrokken, niet zóó veel grooter is dan die van sommige wijnen, als menigeen wel meent. Volgens de proeven van *Bence-Jones*, onder anderen, door middel van den alcoholmeter van *Geiszler* te Bonn genomen, is het gehalte aan alcohol, naar de maat berekend, van gewonen jenever 49.5 per cent, van portwijn tusschen 20.7—23.2 per cent; en van madera tusschen 19.0—19.7 per cent. Ruim twee glazen portwijn of madera staan dus in dit opzigt gelijk aan één glas jenever, en echter hebben wij meermalen een lid van het matigheidsgenootschap, die den jenever als eene pest veroordeelde, menig glas van deze wijnsoorten achtereen zien uitdrinken en daarvan dronken worden. Is dit nu vergeeflijker, fatsoenlijker, meer geoorloofd en minder schadelijk dan wanneer men zich met jenever vergenoegt en zich dáárin te buiten gaat? Is deze laatste dronkenschap zoo veel verschillend van de eerste en meer te vergeven? Zoo neen, dan vragen wij, waarom dan het inquisitoriaal onderzoek ook niet tot de madera- en portwijndrinkers uitgestrekt, en ook deze ten toon gesteld? te meer daar deze, ik zal niet zeggen bij meerdere zedelijkheid, maar toch bij betere opvoeding, meerdere beschaving en verstandsontwikkeling, eerder over hun wangedrag verdienden berispt en openlijk gesignaleerd te worden, dan zij waartegen het voorstel nu bij uitsluiting gerigt is. Zoo als ik gezegd heb, al bestonden er ook geene andere redenen, dan zou dit genoeg zijn om mijne stem aan het voorstel te weigeren.

» Nu eenige woorden over de drie opgegeven punten.

» Wat het *eerste* punt betreft, het daarin verlangd wordende onderzoek — indien het zich namelijk tot zekre *standen* en ook tot zekere *gewesten* des Rijks zal bepalen, gelijk de geachte voorsteller verlangt, en indien dat onderzoek tot bijzonderheden zal afdalen en op naauwkeurigheid aanspraak zal maken — acht ik niet alleen veel te omslagtig, maar ook veel te kostbaar. Honderden van getuigen — wat de geachte voorsteller in zijne Memorie van Beantwoording tegen die opmerking der Kamer ook moge hebben aangevoerd — zullen alsdan ongetwijfeld gehoord moeten worden, en het getal der personen, die tot het geven van inlichtingen of het afleggen van getuigenis zullen geroepen worden, zal alzoo uit den aard der zaak — vooral zoo dat onderzoek zich tot punten als bijv. de beoordeeling van den *stoffelijken*, den financiëlen invloed van de groote volksuitgave voor jenever, op de oeconomie van het volksleven en soortgelijke zal uitstrekken — in verhouding tot de bevolking gewis *niet* zeer gering zijn, zoo als in de Memorie van Beantwoording door den voorsteller beweerd wordt. Het hooren van eenige ambtenaren, hetzij van eenig departement van algemeen bestuur, hetzij van eenig gewestelijk of gemeentebestuur, zou hier op verre na niet voldoende zijn, en die inlichtingen niet kunnen verschaffen, welke door den geachten voorsteller verlangd worden. Maar zoodanig onderzoek acht ik ook geheel overbodig, daar het hier eene maar al te zeer bekende zaak geldt. Wie toch is er, die, helaas! niet weet, dat het gebruik en misbruik van sterken drank onder onze landgenooten in groote mate plaats vindt; dat dat vocht, door den grooten *Hufeland* » een vloeijend vuur" genoemd, jaarlijks in ongeloofelijke, ja in ontzaggelijke hoeveelheid — en niet eerst sedert kort, maar reeds sedert eene zeer lange reeks van jaren — in ons land vooral, geconsumeerd wordt? Indien men dit niet wist, indien men daarvan niet ten volle overtuigd was, de statistieke tabel over de opbrengst van den accijns op het gedistilleerd over de laatste dertien jaren, door den geachten voorsteller in zijne Memorie van Beantwoording medegedeeld, zou ons dat leeren, zou de overtuiging er van bij ons vestigen, ja zijne berekening leert ons zelf hoeveel jenever hier jaarlijks per hoofd gebruikt wordt.

» Die opgaven van den geachten voorsteller moeten gewis voldoende zijn om ons te doen zien, dat het misbruik van sterken onder ons ontzettend groot is, en het kwaad, dat men wenscht te bestrijden, eene schrikbarende en verontrustende uitbreiding heeft verkregen. Een onderzoek naar de hoegrootheid en den omvang van het kwaad mag dus als overbodig worden aangemerkt, terwijl een onderzoek, of men in Noordholland, bij voorbeeld, jaarlijks eene kwart of eene halve kan per hoofd meer gebruikt dan wel in Noordbrabant of Drenthe, hier niet van zooveel gewigt en beteekenis geacht kan worden te zijn, dat daarvoor het houden eener enquête met de daaraan verbonden kosten mag worden toegelaten en goedgekeurd. Ik althans kan volstrekt niet inzien dat er in een zoodanig onderzoek naar bijzonderheden zoo groot nut gelegen kan zijn. Het kwaad bestaat: het is van veel beteekenis, van grooten omvang en minder of meer over geheel ons land verspreid: die wetenschap moet ons genoeg zijn, en hij die roeping gevoelt om als geneesheer er van op te treden, zal ligtelijk in den kring waarin hij gewoon is zich te bewegen en te werken, de patienten kunnen vinden die bij uitnemendheid aan deze kwaal lijdende zijn en raad behoeven. Maar bovendien acht ik eene enquête in deze zaak geheel onnoodig, omdat uit de statistieke opgaven van den geachten voorsteller overtuigend en ondubbelzinnig blijkt dat de kwaal, die men bestrijden wil, sedert eenige jaren belangrijk is afgenomen en aan het beteren is; iets 't welk wij, naar mij toeschijnt, ongetwijfeld aan de lofwaardige bemoeijingen der afschaffings- en matigheidsgenootschappen moeten toeschrijven.

» In 't jaar 1842 toch, toen de sluikhandel veel meer te beteekenen had dan thans, bragt de accijns op het binnen- en buitenl. gedistilleerd op, de aanzienlijke som van ƒ 3,097,821, terwijl die opbrengst in 't jaar 1854, bij eene veel grootere bevolking, niet meer beliep dan ƒ 2,866,912. Inderdaad een verblijdend, een gelukkig verschijnsel! Nog verblijdender, indien men weet dat de geachte voorsteller schijnt vergeten te hebben, dat er in 1854 oneindig veel meer spiritus in snelazijnmakerijen verbruikt werd dan in 1842, daar deze azijn thans, in het dagelijksch gebruik, verreweg de overhand heeft op de andere azijnsoorten; — dat in 1842 de fabrikanten van draagbaar gas, de chemisten, pharmaceuten, reukwater-stokerijen en meer andere fabrijken vrijdom van den accijns op het gedistilleerd genoten, welke vrijdom hun later ontnomen is geworden; al hetgeen nog in mindering en alzoo in het voordeel van 1854 moet komen. Ziet, Mijne Heeren, waar de verbruikvermindering, bij eene sterk aanwassende bevolking, zóó sterk is, daar heeft de menschenvriend alle reden om dankbaar en tevreden te zijn; daar heeft de afschaffer en vriend van matigheid geen reden om ongeduldig te worden, maar vindt hij in tegendeel den sterksten spoorslag, de meeste aanmoediging om op den ingeslagen weg met nieuwen moed en ijver voort te gaan; maar daar bestaat ook hoegenaamd geen reden om een omslagtig en kostbaar onderzoek, gelijk hier wordt verlangd, in het werk te stellen. Bestond er welligt eens een tijd dat men zoodanig onderzoek wenschelijk mogt achten, dan is die tijd thans gewis voorbij, dan komt men hier te laat, daar het keerpunt gekomen en de ziekte aan 't afnemen is.

» Over het *tweede* punt zal ik alleen dit zeggen, dat er wel niemand zal kunnen gevonden worden die niet weet en overtuigd is, dat *misbruik* van sterken drank op de stoffelijke welvaart, zoowel als op den verstandelijken en zedelijken toestand des volks, een allerverderfelijksten invloed, eene verwoestende werking uitoefent. Dit is eene eeuwenoude ervaring. Een ieder die niet blind is, is in de gelegenheid om dit, helaas! dagelijks, rondom zich bij vrienden en bekenden te kunnen waarnemen. » Bij wien is wee?" lezen wij bij *Salomo* reeds (Spr. XXIII: 29, 30) » Bij wien och arme? Bij wien gekijf? Bij wien het geklag? Bij wien wonden zonder oorzaak? Bij wien de roodheid der oogen? Bij degenen die bij den wijn vertoeven; bij degenen die komen om gemengden drank op te zoeken" enz.; en dit alles en nog meer, Mijne Heeren, geldt in nog grootere mate van de sterke dranken. Een parlementair onderzoek naar den invloed van 't onmatig jenever drinken mag dus als geheel overbodig en ten eenenmale als nutteloos beschouwd worden; maar mogt men, en wel bepaaldelijk de Regering, wie de onderwerpelijke zaak ook wel ter harte zal gaan, nopens de twee eerste punten meer en helderder licht verlangen, zij zal zich dit veel beter, dan door eene parlementaire enquête kan plaats vinden, verschaffen, indien zij de hulp inroept van de Nederlandsche maatschappij tot bevordering der geneeskunst. Deze zal, door medewerking harer afdeelingen, die over het gansche land verspreid zijn, nopens de twee eerste punten der verlangde enquête, oneindig veel meer licht kunnen geven dan ooit ofte immer door een parlementair onderzoek verkregen zal kunnen worden, want niemand is zoo goed met den aard en omvang der bedoelde kwaal bekend als de praktiserende geneesheer die dagelijks op de vertrouwelijkste wijze met de ingezetenen zijner gemeente omgaat; en ik twijfel niet of de bedoelde maatschappij zal — hoezeer de Regering dan ook niet zeer gunstig bij haar staat aangeteekend en dit inderdaad, om meer dan ééne reden, ook niet verdient — daartoe verzocht wordende, volgaarne bereid zijn om aan zoodanig verzoek te voldoen.

» Het *derde* en laatste der voorgestelde punten van onderzoek ontmoet bij mij, in tegenstelling van den laatsten spreker, nog veel meer bezwaar dan de twee eerste, en een onderzoek hoedanig hier verlangd wordt, acht ik in allen gevalle onnoodig en vernederend tevens voor eene goede Regering. Want indien de Regering overtuigd ware, dat er wettelijke bepalingen tegen het misbruik van sterken drank noodig waren, dan zou ik het vernederend achten dat die wettelijke bepalingen haar door eene parlementaire enquête moesten worden voorgeschreven of liever aangewezen. Eene Regering die hier niet op eigen oordeel zou kunnen en durven afgaan en handelen, maar de uit te vaardigen wettelijke bepalingen uit handen eener commissie van enquête moest afwachten, verdiende gewis weinig achting en vertrouwen. Maar ik wil in dezen geen tusschenkomst van het openbaar gezag, ik verlang in eene zaak als deze geen wettelijke bepalingen of vaderlijke voorzorgen die zoo ligt in onregtvaardige en gewelddadige ontaarden....

» Neen, geen wettelijke bepalingen in eene zaak als deze: der ingezetenen natuurlijke vrijheid hier niet verkort, maar daaraan vrij spel gelaten. Gelijk de mensch tegen de elementen moet strijden, zoo moet hij het ook tegen zijne hartstogten, neigingen en driften; dat geeft de beste, de krachtigste, de zelfstandigste burgers! Maar wil men hier genezing der kwaal — en wie zou dat niet willen? — men werke dan aan de godsdienstige en zedelijke ontwikkeling, vooral der lagere verwaarloosde en verwilderde standen; men leere ze hunne waarde als mensch kennen en op prijs stellen; men trachte hen, zonder banden of dwangmiddelen, te leeren om het goede te *willen* en te *betrachten*, in één woord, men leere hen hunne eigene krachten kennen en daarop vertrouwen: dát alles zal in de onderwerpelijke zaak oneindig veel meer uitrigten en betere resultaten opleveren dan de wettelijke bepalingen, hoedanige dan ook, gelijk de geachte voorsteller wil. En dat alles, de bereiking van dat doel, moet overgelaten worden aan de leeraren der godsdienst, ondersteund vooral door die welgezinde menschenvrienden die zich tot afschaffings- en matigheidsgenootschappen vereenigd en reeds zooveel goeds gesticht hebben. Dát zijn hier de beste, de aangewezen medicijnmeesters! Niemand toch is er, die zich zoo goed den weg kan openen om op verstand en hart — in de onderwerpelijke zaak van zoo veel belang — met vol vertrouwen te kunnen werken, als juist de leeraar van de godsdienst, die zijne hooge roeping kent, gevoelt en ook betracht; en de afgedwaalden, de kranke schapen behooren immers tot de kudde die aan zijne zorg is toevertrouwd en waarvoor hij verantwoordelijk is gesteld! Gerustelijk dan de zaak aan deze overgelaten en geen hulp van de wetgevende magt ingeroepen, Mijne Heeren, en wij twijfelen niet, of de aanvankelijke genezing zal, onder Gods zegen, zonder wettelijke tusschenkomst wel verderen voortgang hebben.

» Maar al het aangevoerde nog eens daargelaten, waar zou het niet moeten heenleiden, Mijne Heeren, indien de Kamer het voorstel eens aannam en besloot om zich met een onderzoek naar de volkszonden en volksondeugden in te laten? Zou de Kamer mij dan op eenigen aannemelijken grond en met eenige billijkheid en regt kunnen afwijzen, indien ik morgen kwam opdagen met een voorstel tot het houden eener enquête betrekkelijk de thans zoo verschrikkelijk toenemende prostitutie en hare ontzettende gevolgen, en indien ook ik wenschte te weten en openbaar te maken, bij welke *standen* en in welke *gewesten* van ons Rijk deze vreeselijke kwaal het meest heerschende is? Zou zij kunnen afwijzen andere voorstellen tot het houden eener enquête, bij voorbeeld: over het gebruik en misbruik van tabak, koffij en thee in de verschillende deelen en bij onderscheidene standen van ons land, de gevolgen daarvan op den gezondheidstoestand der ingezetenen en de beoordeeling van den stoffelijken, den financiëlen invloed van de groote volksuitgaven daarvoor, op de oeconomie van het volksleven; over de slavernij in onze overzeesche bezittingen; over de Staats-loterij en de rampen die zij teelt, en honderd andere zaken meer; niet minder belangrijk dan een onderzoek naar het gebruik en misbruik van sterken drank? Neen, Mijne Heeren, onder eerbiediging van andere meeningen in dezen, ben ik van oordeel, dat de Kamer zich op het veld van zoodanig onderzoek niet moet wagen, en dat zij het opsporen en genezen van volkszonden en volksondeugden, zoo als ik reeds zeide, in de eerste plaats aan onze herders en godsdienstleeraars moet overlaten. Aan dezen acht ik dat die schoone taak vooral is opgedragen; het behoort gewis tot hunnen verheven werkkring, en deze ook zijn het, naar mijne beschouwing, die daarin, vooral zoo zij door edeldenkende partikulieren ondersteund worden, met het beste gevolg zullen kunnen werkzaam zijn en daarbij veel meer vermogen dan eenige wet ooit zal kunnen doen. Om dit alles zal ik mijne stem dan ook *tegen* het voorstel van ons geacht medelid uitbrengen."

De heer *Groen van Prinsterer*, die in de eerste plaats ook het regt van enquête in het algemeen bespreekt en daarbij in de hoofdzaak instemde met den heer *Bosscha*, komt vervolgens tot het voorstel zelf. De daartegen ingebragte argumenten kunnen, z.i., den toets van een naauwkeurig onderzoek niet doorstaan.

» Als met een pennestreek, zegt spr., heeft men de twee eerste deelen willen te niet doen. » Waartoe eene enquête? wij weten wel èn het aanzijn èn den nadeeligen invloed van de kwaal." Doch is die soort van algemeene bekendheid in aard en nuttigheid vergelijkbaar met de wetenschap, die vrucht van een opzettelijk onderzoek zou kunnen zijn? Niet ernstig kan ik opnemen hetgeen in het voorloopig verslag wordt op den voorgrond gesteld, dat, namelijk, de geheele bevolking van het Rijk (schrikbarende gedachte!) ter beschikking zou worden gesteld van eene commissie uit de Tweede Kamer. Evenzoo is het gelegen met die 1200 gemeenten, waaruit ten minste één persoon zou moeten worden gehoord. Waarom is men in het overdrijven niet verder nog gegaan? Waarom niet gevergd dat in elke gemeente gehoord worde, niet *een*, maar *iedereen?* Die volksondeugd is — ik dacht het niet — zeer afgenomen. Maar zou er niet zoo veel van zijn overgebleven, dat omtrent het overblijfsel een onderzoek nut heeft?... Ergerlijk was de strekking van het voorstel, om sommige gedeelten van het land in een minder gunstig daglicht te stellen. Voorzeker ook ik stel in de betrekking der volksvertegenwoordiging tot het volk, op wellevendheid hoogen prijs, maar de schroomvalligheid zou te ver gaan, wanneer we ons verklaarden tegen elke statistieke opgaaf, wier getuigenis in eenig opzigt voor eenig gedeelte des lands ongunstig kon zijn....

» Ik mag niet geheel voorbijgaan hetgeen ik zoo even heb gehoord in eene rede waarin zoet en zuur doormengd was; hulde aan den edelen menschenvriend, gevolgd door eene soort van *philippica* tegen de *aristocratische* strekking, de eenzijdige inquisitie, de onedelmoedigheid eener tentoonstelling van de minvermogende klassen der maatschappij. Ik zal niet vooruitloopen op het antwoord van den voorsteller. Dit slechts: geen *democratischer* voorstel, in een goeden zin, dan waarbij men, al is het door vrijmoedige openbaarmaking eener harde waarheid, het wezenlijk heil der volksklasse beoogt; geen meer *aristocratische* taktiek, in een slechten zin, dan waarbij men, door vrees voor hare ongunst, tot het ontveinzen van nuttige waarheid geleid wordt."

Spr. maakt hierop nog eene opmerking omtrent het derde punt van het voorstel. » Niet alles kan door *wetten* worden gedaan, zeide men. Het is waar. De waarheid wordt nog te dikwijls miskend, maar daarom moet men geene wetteloosheid voorstaan. Wij moeten acht geven dat de wet medewerke ten goede, en althans dat zij het goede niet belemmere, niet onmogelijk make, dat niet de wet medepligtig aan het kwaad zij."

De heer *Blaupot ten Cate* acht zich verpligt zijn gevoelen te zeggen over dit onderwerp, dat zoozeer de algemeene belangstelling verdient. Hij wijst eerst op den vorm van het voorstel, en had o. a. liever gezien, dat de voorsteller niet had gesproken zoowel van *gebruik* als van *misbruik* van sterken drank. » Ik wil daarom, vervolgt spr., niet gaarne in strijd komen met de leden van het afschaffingsgenootschap; want ik begrijp zeer goed, dat zij *het misbruik* voor velen niet weten te keeren, zoo niet tevens *het gebruik* worde geweerd.

» Maar als leden van deze Kamer moeten wij toch ook aan de andere zijde voorzigtig zijn met de middelen van bestrijding door het openbaar gezag. Men neme in aanmerking, dat bijv. alleen te Schiedam die soort van fabrijken in 1853 werk verschafte aan 615 mannelijke arbeiders, tegen een werkloon van 7 tot 12 gulden per week; daarenboven in 39 mouterijen aan 159, en in 18 mout-, bak- en pelmolens aan 162 personen, te zamen aan 936 personen; nog daargelaten Delfshaven en Rotterdam; daargelaten de likeurstokerijen, alleen te Amsterdam 17; daargelaten de verzendingen naar Amerika en Australië; daargelaten de vervaardiging van gist, alleen in Zuid-Holland, in 1854 bijv. op 5,760,000 Ned. ponden geschat. Wij moeten ook niet van deze zijde de bevolking bij de kolonien der maatschappij van weldadigheid plotseling vermeerderen.

» En dan de invloed op landbouw en veeteelt, reeds in 1821 door den grooten *van Hogendorp* in zijne *Bijdragen* geschetst, waar hij zegt: » Deze trafijk is van wezenlijk nut voor den landbouw, niet alleen door hetgeen zij daaraan ontleent, maar ook door 't geen zij daaraan terug geeft, vooral door het vee (en ook het land) met de spoeling te mesten. Zij ondersteunt dus aan den eenen kant de nijverheid des landbouwers; aan den anderen kant geeft zij voedsel aan handel en scheepvaart, en zij behoort tot den eersten rang onder de fabrijken. Ik verlang geene voorregten voor haar; ook geene premien noch hooge regten op den invoer van vreemde likeuren. Maar ik verzoek, dat men de onze niet verdrukke noch in den grond bore door fiscale maatregelen!"

» Tot dusverre *van Hogendorp*. Ik kon uit de Toelichting niet opmaken, hoe de geachte voorsteller hierover denkt. Maar hij heeft mij aanmerkelijk gerustgesteld door de Beantwoording, waar ik op bladz. 18 lees: » dat hij geenszins op het oog heeft het aanraden van volstrekte verbodsmaatregelen, zoodanig als die in sommige der Vereenigde Staten

van Amerika genomen zijn, en welker invoering hij hier te lande noch doelmatig, noch voorzigtig, noch zelfs billijk zou achten: maar aan zoodanige welberaamde zamenwerkende middelen, als waarvan men zich voor de toekomst eene toenemende verbetering mag beloven, zonder dat die gepaard zou gaan met maatregelen, welke eenige botsing zouden geven of verkorting van iemands verkregene regten na zich slepen."'

» Met deze geruststelling ga ik over om mijn gevoelen te kennen te geven ten aanzien van eene enquête omtrent het *derde punt*, dat toch eigenlijk de hoofdzaak is, namelijk » een onderzoek naar de middelen tot bestrijding of uitroeijing dier kwaal, welke het openbaar gezag, hetzij als wettelijke bepalingen, hetzij als plaatselijke verordeningen, zal kunnen en behooren aan te wenden."

» Het misbruik van sterken drank is eene kwaal, ook in *Nederland*: hier misschien nog meer dan elderwege elders. Zij moge verminderd wezen, als men terugdenkt aan hetgeen van de oude Germanen en Bataven geboekt staat; of als men ongeveer 15 eeuwen later door Keizer *Karel V* hoort verklaren: » dat hij de Hollanders evenmin het zuipen kon afleeren, als de Spanjaarden het stelen;" die kwaal bestaat nog, en ook nu wordt ons land wel eens *het jeneverland* bij uitnemendheid genoemd.

» Als er eene kwaal bij het volk bestaat, dan *mogen*, ja, dan *moeten* de vertegenwoordigers van dat volk daarop aandachtig zijn. Dan ligt het, naar mijn oordeel, geheel op hunnen weg, om te beraadslagen, of zij ook van hunne zijde eenig geneesmiddel zouden kunnen uitvinden; of zoo al geen volstrekt geneesmiddel, dan toch of ook zij iets kunnen bijdragen om zulk eene kwaal te keer te gaan. Ik heb dus ook met ernstige belangstelling het voorstel ontvangen en de talrijke adressen van adhaesie nagegaan. Ik moet er bijvoegen, dat ik zelf in mijne bemoeijingen tot zedelijke en stoffelijke verheffing van de lagere klassen, dikwijls heb ondervonden dat de sterke drank mij te sterk was en dat ik meer dan eens gewenscht heb naar meer medewerking van de wetgevende magt.

» Nu kan men wel de bedenkingen maken, zoo als zij inderdaad gemaakt zijn: of men ook, door inroeping van de wetgevende magt, te veel voedsel geeft aan de zucht om voor elke maatschappelijke kwaal genezing te zoeken bij den wetgever; of zulks wel baten zal; of men niet liever alleen zedelijke middelen en een beroep op godsdienstige overtuiging hebbe aan te wenden; of men het kwaad door verbodsmiddelen niet veeleer zal bevorderen, en wat meer van dien aard is. Het komt mij echter voor, dat de voorsteller vele van deze bedenkingen zeer goed heeft beantwoord.

» Het is voorzeker niet gemakkelijk, om naauwkeurig te bepalen, hoever de wetgevende magt in dezen te gaan hebbe.
» Er is in de staatkunde geen belangrijker vraagstuk, *zegt Macaulay*, dan het juiste midden te vinden en naauwkeurig de lijn trekken, die de gevallen van elkander scheidt, waarin de Staat moet en waarin hij niet moet tusschen beide komen. Oudtijds was bemoeizucht de heerschende ondeugd der bestuurders. Het gevolg daarvan was, dat zij het kwaad erger maakten. Staatkundige wijsgeeren van de vorige eeuw hebben met groote bekwaamheid het dwaze van zulk eene wetgeving doen zien, en toen heeft er eene reactie plaats gehad."

» Maar ik vraag met dien geachten Brit, Mijne Heeren, of zulk eene reactie ook te ver kan gaan? Wie zal ontkennen, dat de Staat er wel degelijk belang bij heeft, of eene groote menigte van de ingezetenen leven op eene wijze die het ligchaam ontzenuwt, die de ziel verpest, die het leven van hen zelven verkort en die het leven van hunne medemenschen in gevaar brengt? Ook dit laatste is belangrijk, uit het oogpunt der *openbare veiligheid*. Of, als onze grondwet aan iedereen bescherming van persoon en goederen toezegt, moet dan ook niet, althans de *openbare dronkenschap*, 't zij door wijn of door sterken drank veroorzaakt, als een op zich zelf staand feit, door de wet worden te keer gegaan? Een' dollen hond slaat men dood; een' krankzinnige bewaakt of boeit men; maar wie durft bepalen, hoeveel minder gevaarlijk een beschonkene soms is? Moet men dan wachten, tot dat hij zich eerst vergrepen *heeft*?

» Ik zal niet behoeven te zeggen, Mijne Heeren, dat ik niet, even als *Draco*, en zelfs *Solon* en *Zaleucus*, de dronkenschap met den dood wensch gestraft te zien; maar ik zou toch wettelijke verordeningen daartegen niet zoo geheel afkeurenswaard vinden; zoo als er in vele landen dikwijls hebben bestaan en bijv. in *Zweden* nog aanwezig zijn.

» Uit het oogpunt der *openbare zedelijkheid* laat zich hetzelfde beredeneren. Wat is de Staat zonder openbare zedelijkheid? En wat benadeelt de zedelijkheid meer, dan wanneer zij openlijk mag worden gekwetst en met voeten getreden? Of zou men durven beweren, dat zulks door beschonkenen niet dikwijls gebeurt?

» Nog andere wettelijke verordeningen zouden welligt dienstig kunnen wezen. De geachte voorsteller heeft op bladz. 14 en 15 van zijne beantwoording verscheidene middelen opgenoemd, die in adressen of die door leden van de Kamer zijn aan de hand gegeven. Mijne aandacht is hier bijzonder gevallen op de verhooging van het patentregt voor tappers en op de beperking van hun getal; de opheffing van den accijns op de bieren: de uitbreiding van artt. 1825, 1827 en 1828 van het burgerlijk wetboek, tot schulden wegens gelaggelden. De *Economist* zegt naar waarheid, in het nommer van de vorige maand: » de jenever, in dagelijksch gebruik bij den ambachtsman, en bij elken stap in zijn dagelijksch leven *onder zijn bereik* gesteld — ziedaar de groote kwaal!" En als het gezag van *de Watteville*, inspecteur-generaal van het armwezen in Frankrijk, iets afdoet, dan mag ik hier zeker wel deze merkwaardige woorden van hem herhalen: » zonder wettelijke bepalingen op het houden en bezoeken der kroegen, bepalingen waaraan met gestrengheid de hand moet worden gehouden, is er niets te doen tot opheffing der behoeftige klassen."

» Het is ook mij voorgekomen, Mijne Heeren, dat er te dezen opzigte, wettelijke bepalingen gemaakt kunnen worden, die iets goeds kunnen werken. Men kan wel niet door wettelijke geboden het volk tot brave menschen maken, als men eene boete stelt op elke zonde; maar de geachte voorsteller heeft duidelijk genoeg in zijne beantwoording aangewezen, dat zulks niet in zijne bedoeling ligt. De wet is evenwel in staat om hier het misbruik te belemmeren; om de openbare zedelijkheid en veiligheid in de hand te werken; om zelfs, ook uit een geheel stoffelijk en financieel oogpunt, de lagere klasse te gemoet te komen.

» Meer moet men van wettelijke bepalingen ook niet verwachten. Zij zullen de kwaal niet genezen. Het onderzoek naar datgene, wat het meest genezing aan zou brengen, is in het voorstel niet opgenomen. Er wordt voorgesteld, om te onderzoeken naar den *omvang* en de *gevolgen* der kwaal en *wettelijke middelen* daartegen. Men diende echter in de eerste plaats te letten op de *oorzaken* der kwaal, want: *cessante causa cessat effectus*, is ook hier een waar woord. Welke zijn de oorzaken, en zijn er daaronder ook van zoodanigen aard, dat de wetgeving de behulpzame hand kan bieden, om deze weg te nemen of te verminderen? Men zou mede kunnen vragen: of allen, geestelijken en leeken, altijd goed op de andere klassen werken door *raad* en door *voorbeeld*; of wij genoeg zorgen voor *aanschaffing*, zoowel als voor *afschaffing*; of wij genoeg werkzaam zijn voor *volksopvoeding en onderwijs der jeugd*. Hiervan is nog veel meer te verwachten dan van alle wettelijke strafbepalingen. Of hebben de *leges sumtuariae* den Romeinschen Staat kunnen redden van den ondergang? Toen was die Staat ook in sommige opzigten hoogst beschaafd, en toch bleef die Staat dronken; die Staat bleef dronken dag en nacht, van *Augustus* tot *Augustulus*, omdat men de ware, de zedelijke beschaving, zoowel in de hoogere als in de lagere standen, miste!

» Wat er dus ook bij ons, van staatswege, worde beproefd, laat ons vooral werken met de zedelijke middelen! Ik sluit andere bepalingen niet geheel uit; maar laat ons in het neemen, dat wij van staatswege geene bepalingen maken, die de minder gegoede klasse zou kunnen aanmerken als bijzonder tegen *haar* gerigt te zijn; tegen *hare* ontspanning, *hare* verlustiging! Men herinnere zich wat er in Engeland gebeurd is met de Zondagswet. Laat ze treffen op eene *zaak*, nooit op een *stand*; want dit laatste zou zeer onvoorzigtig wezen! Zij, die de wetten maken, zij moeten voorzeker ook zich zelve niet ontzien! Dit neemt niet weg, dat de middelen, door den voorsteller, zoo als ik zeide, op bladz. 14 en 15 van zijne beantwoording genoemd, de aandacht ook van de Regering zelve, overwaardig zijn.

» Maar eene andere vraag, en waar het hier op aankomt, is deze: of hiertoe juist *eene enquête* noodig is? Omtrent de beide eerste punten heb ik reeds mijn gevoelen gezegd, namelijk, dat zij te veel op den voorgrond staan. Ik kan nog niet met den voorsteller gelooven, dat door het weglaten van de beide eerste onderdeelen, de enquête veel van hare kracht zou verliezen. Waarom niet? Omdat ik aan eene commissie tot eene enquête zeer wel de bevoegdheid toeken, om, als drangreden voor het derde deel, in zoover te onderzoeken naar den *omvang* en de *gevolgen* der kwaal, als zij te weten noodig heeft; ook zonder dat deze punten zoo opzettelijk op den voorgrond worden gesteld. Maar nu dit derde deel. Of dit bepaald eene enquête *vereischt*, vóór er met vrucht wettelijke bepalingen kunnen worden vastgesteld, dat durf ik nog niet beslissen.

» Ik wil op dit punt gaarne nog meer inlichting van den geachten voorsteller en van andere medeleden bekomen.

» Hoe evenwel ook het lot van dit voorstel moge zijn, het is goed, dat het voorstel gedaan is! Het opent nog meer de oogen! Het opent de oogen in eene allerbelangrijkste zaak en het vermeerdert de belangstelling in het naauwkeurig onderzoek naar de kwalen van het volk! 't Zal daarmede wezen, even als met het afschaffings-genootschap zelf, dat werkt en invloed maakt, ook zelfs bij hen, die er geene leden van zijn, en dat, door het blijven paren van voorzigtigheid aan ijver, zijn' invloed niet zal verminderen. Het is goed, dat het gedaan is; want wij mogen den blik wel eens werpen op eene kwaal, die niet minder slagtoffers maakt dan het spel; die niet minder kinderen laat zonder brood en doet bedelen; die niet minder huismoeders tranen van de diepste ellende storten doet; die niet minder de gelederen aanvult van dieven en roovers en de gevangenissen met strafschuldigen bevolkt; die niet minder een hoon is voor de beschaving en eene verguizing van de zedelijkheid! Ik heb niets meer te zeggen, dan dat ik dus aan den heer *Rochussen* mijn' welgemeenden dank voor zijn voorstel betuig!"

De heer *van Heiden Reinestein* zegt, dat hij reeds verscheidene jaren gewezen heeft op het misbruik van sterken drank, als op eene der hoofdoorzaken van het pauperisme. Reeds meermalen is daarover ook in de Kamer gesproken, en is van Regeringswege toegezegd, dat de aandacht op dit onderwerp zal gevestigd worden; doch tot nu toe is dit nog niet gebeurd.
Spr. beantwoordt vervolgens de opmerking, dat dit voorstel een' aristocratischen grondslag heeft. Het misbruik maken van den sterken drank, zegt spr., is van algemeene bekendheid. Het is eene algemeen erkende kwaal. Hoe kan dat voorstel dan zijn van aristocratischen grondslag? Ook zeide men, dat er andere middelen noodig waren om het kwaad te keeren, middelen van *morelen*, *intellectuelen* aard. Spreker antwoordt, dat dezelfde spr. (de heer *Westerhoff*) die deze opmerking heeft gemaakt, er ook bijgevoegd heeft, dat het misbruik ook bij de hoogere standen bestaat. Hieruit blijkt tevens, zegt spr., dat men meer noodig heeft om het kwaad te keeren, dan middelen van *morelen* aard, daar het bij de hoogere standen toch wel niet ontbreekt aan opvoeding en onderwijs. Hij is voor het voorstel van den heer *Rochussen*. Hij hoopt dat de voorsteller er toe zal kunnen besluiten om zijn voorstel eenigizns te veranderen en het te beperken tot het derde punt, maar ook daaruit weglaten alles, wat betreft *gemeentelijke* verordeningen.

Later heeft de heer *van Heiden* zelf als amendement op het voorstel van enquête voorgesteld, om de beide eerste vragen te laten vervallen, en de derde aldus te lezen:
» Naar de middelen tot bestrijding van het misbruik van sterken drank, zoo als die door de wetgevende magt zouden kunnen en behooren te worden aangewend"

De heer *van Hoëvell* ondersteunt de goede bedoelingen van den heer *Rochussen*. Hij gelooft dat het goed is, dat eens worde onderzocht, wat de Staat doen kan om het misbruik maken van den sterken drank tegen te gaan; daaromtrent bestaat toch groot verschil van gevoelen. Tot hiertoe is hij echter niet van meening, dat de verkoop van den sterken drank moet worden beteugeld. Doch hij gelooft dat de Staat op eene *indirecte* wijze moet werkzaam zijn: 1) door te werken op eene verbetering der voedings-middelen van het volk; en 2) door het voldoend geven van onderwijs.
Wat het *eerste* punt betreft, hij gelooft, dat juist de slechte voeding en de bestaande ellende, dikwerf de oorzaak is van het misbruik maken van den sterken drank. Hij acht het dus beter de accijnsen op de eerste levensbehoeften weg te nemen en de accijns op de bieren af te schaffen, ten einde beter en goedkooper bier te kunnen brouwen.
Nopens het *tweede* punt gelooft hij, dat het goed zal zijn van staatswege onderwijs te doen geven. Daardoor kan de vijand krachtig bestreden worden.

De heer *van Lennep* moet tot zijn leedwezen zijne stem uitbrengen tegen het voorstel van den heer *Rochussen*. » Ik vrees, zegt hij, dat het vasthouden aan dit voorstel, in zijne gevolgen zou kunnen leiden tot eene beperking van vrijheid, aan welke beperking ik geen deel wil nemen.
» Ik heb nooit zoo bij uitstek veel opgehad met hetgeen men noemt politieke vrijheid, maar ik hoop tot mijn dood te blijven wat ik steeds ben geweest, een voorvechter voor maatschappelijke, voor individuele vrijheid.
» En nu ontzeg ik aan den Staat een regt, hetwelk hem welligt ten gevolge van dit voorstel en van daarbij bedoeld onderzoek zou kunnen worden toegekend, een regt om heerschappij, althans voogdij uit te oefenen over de magen en hersenen van de ingezetenen.
» Komt men heden tot het besluit, dat de Staat, bij voorbeeld, het gebruik van korenwijn mag verbieden, dan is er geen de minste reden, waarom men niet, alzoo doorgaande, morgen het gebruik zou verbieden van Fransche en Duitsche wijnen, overmorgen dat van Engelsche en Brabantsche bieren. Ik moet toch, in 't voorbijgaan, den geachten spreker, die mij is voorafgegaan en die de vrijmaking van het bier zoo voorstaat, in bedenking geven, of het bier, juist wanneer het zoo onbelemmerd gemaakt en volksdrank wordt, niet even dezelfde schadelijke gevolgen kan hebben als de korenwijn? Een' volgenden dag zou men evenzeer verbieden de truffels als te verhittend en de pruimen als te verkoelend. En hier heb ik een voorbeeld uit hetgeen werkelijk geschied is; bij verscheidene gelegenheden hebben plaatselijke verordeningen het gebruik van pruimen verboden. Wat is het gevolg geweest? Wie heeft er bij geleden? Weder de mingegoede, aan wien men het gebruik van eene onschuldige versnapering heeft ontzegd, omdat men het misbruik vreesde, terwijl de tafels der gegoeden en aanzienlijken met allerlei soort van ooft overladen waren.
» Ik doe hulde aan de pogingen der *afschaffings*-maatschappijen. Ik moet intusschen met een enkel woord doen opmerken, dat ik gisteren gedurig heb hooren spreken van *matigheids* genootschappen. Ik geloof niet dat die tegenwoordig in ons vaderland nog bestaan, en ik geloof dat ook in het algemeen *afschaffing* en *matigheid* volstrekt niet synoniem zijn. Maar ik zeg, ik laat ieder vrijheid om, als hij voor zich zelven vreest den prikkel van den sterken drank, zich in zoodanig genootschap te begeven, even als ik het in een ander huldig, wanneer hij, om de verleiding dezer wereld te ontvlugten, zich in een klooster opsluit en eene gelofte doet. Ik voor mij ben tegen alle soorten van geloften; de denkbeelden van anderen eerbiedigende, meen ik dat er geene deugd is zonder strijd, en dat, wanneer men de matigheid wil handhaven en haar wil doen eeren, men dit uit een hooger beginsel moet doen dan omdat men zijn' naam geteekend heeft op de statuten eener maatschappij."

De heer *van Lynden* bespreekt eenige aanmerkingen tegen het voorstel gemaakt. » Ik ben een groot vriend van vrijheid, zegt hij o.a., maar wanneer ik zie dat de beperking der vrijheid om zich aan misbruik van sterken drank schuldig te maken, zulke heilzame resultaten oplevert, wil ik gaarne iets van die vrijheid derven. En hier geloof ik den minister van justitie op mijne zijde te hebben. Wij hebben dezen bij herhaling hier hooren gewagen van de kostbaarheid van het onderhoud der bestaande en den aanbouw van nieuwe gevangenissen. Welnu, wanneer ik nu zie dat de beperking dier vrijheid in andere landen de gevangenissen heeft ontledigd en de budgetten ontlast, dan geloof ik dat dit eene beperking ten algemeenen nutte is en daarom ook bij ons navolging verdient."

De heer *Rochussen*, die in eene belangrijke rede zijn voorstel verdedigd heeft (welke rede nog niet in het *Bijblad* is opgenomen), vangt aan met op het gewigt van het onderwerp te wijzen. Hij gelooft, op deze plaats nimmer het woord te hebben gevoerd over eene zaak van meer nuttiger is in hare gevolgen dan de tegenwoordige.

Hij is in zijne vroegere betrekking in de gelegenheid geweest om den schadelijken invloed van het misbruik van sterken drank op het bedrijf en het welzijn van werklieden waar te nemen. Dit is hem steeds bijgebleven; ook als minister van financiën, toen hij de verhooging van het patent der tappers heeft voorgesteld, die bij de wet is bekrachtigd. Hij zou destijds verder zijn gegaan, met voor te dragen om dit bedrijf niet facultatief te laten, maar is daarin, door zijn aftreden als zoodanig, verhinderd.
Naar zijne overtuiging, moet er, bij het aanwenden van zoo vele pogingen van welgezinde mannen om een kwaad te stuiten, waarover men zich met zooveel regt beklaagt, ten minste iets van de zijde der Kamer worden gedaan om die pogingen te ondersteunen en ten goede te leiden, en is hem een onderzoek, bij wijze van enquête, veel verkieslijker voorgekomen, dan het voorstel eener wet, omdat, naar zijn inzien, de Kamer nimmer dan in hooge noodzakelijkheid, hare toevlugt behoort te nemen tot het initiatief. Zoo hem voorkomt, kan er te minder bezwaar in eene enquête worden gevonden, omdat het onderwerp noch met de godsdienst, noch met de staatkunde, in verband staat en partijbelang daar geheel buiten is gebleven, en het toch eene zaak betreft, die in de verslagen der Kamer zelve de kanker der maatschappij is genoemd.
Spr. heeft het denkbeeld, dat maatregelen ter beteugeling van dit maatschappelijke kwaad, buiten de bevoegdheid zouden liggen der Kamer, bestreden, en aangevoerd, dat men, op dergelijken grond, ook zou kunnen beweren, dat men geene wetten mogt maken tegen diefstal. Hij heeft zich zeer verklaard voor het beginsel van vrijheid, vooral in zaken van handel en nijverheid, maar toch gemeend, dat men zich in dit opzigt moest hoeden voor de overdrijving, waaraan de beoefenaren der wetenschap zich wel eens schuldig maken, en dat in onze wetgeving verschillende voorschriften voorkomen, waarin die vrijheid min of meer wordt en moet worden beperkt.
Volgens den spreker, is reeds door welgezinden veel goeds gesticht; maar kunnen deze niet alles doen, en moeten zij door de Regering worden ondersteund. Men heeft beweerd, dat de maatschappij tot nut van 't algemeen daartoe kon optreden. Dit is reeds in 1838 gebeurd, en dit is bij het Bewind een punt van overweging geworden, waaraan echter, ten gevolge van het aftreden van den minister van binnenl. zaken, destijds geen gevolg is gegeven.
Spr. heeft ook de beide eerste punten van zijn voorstel verdedigd, en aangemerkt, dat het wel bekend is, dat het kwaad bestaat, maar dat het toch een onderzoek waardig zoude zijn, om te doen uitmaken, waaraan het eigenlijk moet worden toegeschreven; welke de reden is, dat er een zoo groot verschil bestaat tusschen het verbruik in onderscheidene districten, en of armoede is een gevolg van dronkenschap, of omgekeerd.
Hij rigt hierop het woord tot den heer *Westerhoff*, die hem verweten heeft, dat het voorstel eenen aristocratischen stempel zoude dragen. Indien hij een' stand heeft genoemd, dan heeft hij volstrekt niet het doel gehad den lageren stand met eene zwarte kool te teekenen, maar is het hem wel te doen om iets waarvan die stand de goede gevolgen zou ondervinden. » Waarom, vraagt men, niet ook de wijndrinkers getroffen?" Om de eenvoudige reden, dat het kwaad bij dezulken niet zoo groot is. In de eerste plaats wordt van hen geen 18 millioen als voor den jenever jaarlijks uit de zakken gehaald, daar aan het gebruik van den wijn jaarlijks even 5 millioen wordt besteed. Daar komt nog bij, dat de jenever voor het meest wordt gebruikt op openbare plaatsen, terwijl de wijn genoegzaam binnenshuis wordt gebruikt. Maar wat alles afdoet, de jenever wordt gestookt uit voedingsmiddelen van het hoogste belang, en hier heeft hij eene gewigtige autoriteit voor zich.
Hij schetst den noodlottigen invloed van het misbruik, dat alle geestkracht uitdooft en de ligchaamskrachten ondermijnt. Gaat hij na de gevolgen op den zedelijken toestand, dan ziet hij uit een adres uit Amsterdam, dat 15/16 der misdaden haren oorsprong hebben in het misbruik van sterken drank. Dit is misschien overdreven; maar uit een adres van het hoofdbestuur der vereeniging tot zedelijke verbetering der gevangenen blijkt dan toch, dat de verhouding is te nemen als 6 à 7 van de 10. Zou dan zulk eene zaak niet behooren tot de bemoeijing der Kamer? Dan liever geene Vertegenwoordiging, dan eene die zich aan zulk een belang onttrok.
Hij staat nu nog een oogenblik stil bij het ingediende amendement. Hij kan zich daarmede niet vereenigen en blijft op zijn voorstel in het geheel aandringen. Hij zal nu niet langer de aandacht der Vergadering vermoeijen. Het uur zal weldra aanbreken om het voorstel aan te nemen of te verwerpen. De verwerping ligt in de magt der Vergadering. Maar het zij hem vergund te zeggen, dat het niet in hare magt ligt, door eene verwerping de zaak tot een einde te brengen. Het is het besef, dat doorgedrongen is bij het krachtigste gedeelte der natie, dat er iets aan de zaak moet gedaan worden.

De *Minister van Binnenl. Zaken* verklaart, dat de Regering den loop der zaak met aandacht heeft gevolgd; dat zij het instellen eener enquête over het onderwerp niet rekent buiten de bevoegdheid der Kamer te zijn; dat zij een bepaald onderzoek niet noodzakelijk acht, maar in geen geval achterlijk zal blijven met de voordragt van wetten, die, naar hare overtuiging, in dit opzigt heilzaam kunnen werken.

De *Minister van Justitie* merkt aan, dat de kwaal voorzeker bestaat, maar in den laatsten tijd zeker niet is verergerd, en dat hij vertrouwt, dat de onderwerpelijke beraadslaging in geen geval onvruchtbaar zal blijven; dat van regeringswege reeds is gezorgd, dat op de plaatsen waar gerigt wordt gehouden, geen sterke drank wordt verstrekt; — en dat, naar zijn inzien, dronkenschap bij misdrijf geen grond behoort op te leveren voor gratie, of verzachting van straf.

De heer *Westerhoff* beantwoordt de opmerking van den heer *Rochussen*, dat door de minvermogenden 18 millioen voor sterken drank en door de meervermogenden 5 millioen voor wijn wordt betaald. Hij vraagt of men dan gelooft, dat alleen de mindere standen van den jenever gebruik maken; zoo men dit denkt, dan bedriegt men zich zeer. Bovendien, voor fabrijken, trafijken en huisselijk gebruik wordt ook spiritus gebezigd. Hij betwijfelt ook of er slechts voor 5 millioen aan wijn gebruikt wordt.

De heer *van Hoëvell* stelt hierop nog voor om, naar aanleiding van art. 73 van het reglement van orde, eene commissie uit de Kamer te benoemen, ten einde te onderzoeken, of, en in welken zin, een voorstel zal worden gedaan omtrent de middelen tot bestrijding of uitroeijing van het misbruik van sterken drank overeenkomstig art. 110 en 111 der grondwet. Als zijn voorstel wordt aangenomen, dan zal die commissie de zaak tot een punt van opzettelijke overweging maken.

Na sluiting der algemeene beraadslagingen, werd hierop het voorstel van den heer *Rochussen* in stemming gebragt en (gelijk reeds in ons vorig nommer is gezegd) met 34 tegen 23 stemmen *verworpen*. (*Voor*: de heeren *Strens*, *van Zuylen*, *Elout*, *van Franck*, *Hoffman*, *Wintgens*, *Dirks*, *van Deinse*, *Heemskerk*, *Bosscha*, *Delprat*, *van Heiden Reinestein*, *van der Veen*, *Groen van Prinsterer*, *ten Cate*, *van Lynden*, *Wybenga*, *Rochussen*, *Schimmelpenninck van der Oye*, *Baud*, *de Brauw*, *Dommer* en *de Voorzitter*.)

In de zitting van Zaturdag werd alsnu beraadslaagd over het voorstel van den heer *van Hoëvell* om eene commissie van vijf leden uit de Kamer te benoemen, tot een onderzoek in dezen.
Dit voorstel werd, na eenige beraadslaging *aangenomen* met 37 tegen 16 stemmen. (*Voor*: de heeren *Hoekwater*, *Meussen*, *v. Bosse*, *v. Hoëvell*, *Hugenholtz*, *Heemskerk*, *Reinders*, *de Poorter*, *Kien*, *v. Deinse*, *Thorbecke*, *Delprat*, *Dommer*, *Anemaet*, *Hoynck*, *de Brauw*, *Beens*, *Bosscha*, *Strens*, *v. Lennep*, *Storm v. 's Gr.*, *v. d. Poel*, *ten Cate*, *Meylink*, *v. Franck*, *Westerhoff*, *Storm*, *v. d. Veen*, *van Rappard*, *Wybenga*, *Wintgens*, *Sloet*, *Veegens*, *v. Nispen*, *Schimmelpenninck*, *Godefroi* en *de voorzitter*.)
De voorzitter verzoekt daarna aan de presidenten der afdeelingen, om aanstaanden Maandag uit iedere afdeeling een lid te benoemen, tot het zamenstellen der commissie, bedoeld in het aangenomen voorstel van den heer *van Hoëvell*.
De heer *v. Heiden Reinestein* verklaart alsnu, dat er door hem geen voorstel over hetzelfde onderwerp zal worden gedaan.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.